

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

BİLİM PLATFORMU POLİTİKA NOTLARI

@chp_bilim

bilim@chp.org.tr

bilim.chp.org.tr

KOVID-19 GÖLGESİNDE DERİNLEŞEN BUHRAN: TEHLİKEYE ATILAN HAYATLAR, YOKSULLUĞA TERK EDİLEN VATANDAŞLAR

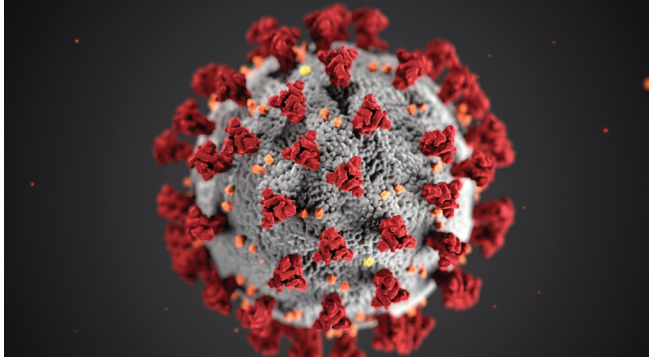
KOVID-19 PANDEMİSİ SOSYAL DEVLETİN ÖNEMİNİ ORTAYA ÇIKARDI

Yeni Koronavirüs hastalığı (Kovid-19), ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Vuhan kentinde görülmüş ve tüm dünyaya yayılarak 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) pandemi ilan etmesine neden olmuştur. Kovid-19 pandemisi gündelik alışkanlıklardan başlayarak insan yaşantısının her alanını değiştirmiş; dünya çapında başta sağlık ve ekonomi alanlarında olmak üzere çok büyük krizlere neden olmuştur. 2021 Mart itibarıyla dünyada toplam Kovid-19 vaka sayısı 115 milyonu, can kaybı sayısı ise 2,5

milyonu geçmiştir. Kaygı ve korkunun gölgesinde yaşadığımız Kovid-19 hastalığı yüzünden ülkeler, ekonomiden sağlığa, eğitimden tarıma kadar her alanda politikalarını ve planlarını gözden geçirmeye başlamışlardır.

Kovid-19 pandemisinin yaşamlarımıza getirdiği kısıtlar, yoksulluğu ve eşitsizliği derinleştirmiş; toplumsal güveni aşındırmış; ülkelerin kurumsal kapasitelerini zorlu bir teste tabi tutmuştur. Bu durum, toplumsal eşitsizlikleri giderecek; koruyucu sağlık hizmetlerini güçlendirecek; sürdürülebilir tarım ve planlı kalkınma modelleri ve teknolojik altyapıya yatırımları teşvik edecek politikaların önemini anlaşılmasını sağlamıştır.

Gelişmiş ülkeler ve sosyal demokrat hükümetler, pandemi koşullarında zarar gören sektörlerin krizi atlatabilmesi için destekler sunmuş; kırılğan sektörleri,

KÖTÜ REFAH ENDEKSİ

100. Türkiye Refah Endeksi'nde 167 ülke arasında 100. sırada yer almıştır.

EBA SINIFTA KALDI

6 milyon öğrenci 6 milyon öğrenci İnternet erişimi ya da cihazı olmadığı için EBA'yı etkin kullanamamıştır.

SAĞLIĞA EN AZ PAY

%4,2 OECD ülkeleri arasında GSYİH içinde sağlığa en az pay ayıran ülke %4,2 ile Türkiye olmuştur.

VERİ ŞEFFAFLIĞI YOK

97. Türkiye, Kovid-19 Veri Şeffaflığı Endeksi'nde 100 ülke arasında 97. sıradadır.

işsiz konuma düşen ve gelir kaybına uğrayan yurttaşlarını korumak için acil müdahalede bulunmuştur.

Pandemi, dünyanın yüz yüze kaldığı ekonomik kriz ve halk sağlığı krizine karşı sosyal devlet ilkesinin önemini ve yoksullaşma, eşitsizlik ve işsizlikle mücadelede ancak kamucu ve toplumcu çözümlerin etkili olacağını göstermiştir.

AKP KOVİD-19 SÜRECİNDE VATANDAŞLARIMIZI YALNIZ BIRAKTI

Türkiye'de ilk Kovid-19 vakası, DSÖ'nün pandemi ilan ettiği gün olan 11 Mart'ta görülmüş, ilk can kaybı ise 17 Mart'ta yaşanmıştır. Mart 2021 itibarıyla resmî açıklamalara göre Türkiye'de toplam vaka sayısı 2,8 milyona, ölüm sayısı ise 29 bine yaklaşmıştır. Tek adam rejimi, bu manzara karşısında büyük bir vurdumduymazlık sergilemiş, gerekli ekonomik tedbirleri ve halk sağlığı önlemlerini almamıştır. Ülkemiz hem ekonomik yardım paketleri hem de aşı tedariki konusunda dünyadaki diğer ülkelerin çok gerisinde kalmıştır. Ülkemizin hâlihazırda içinde olduğu ekonomik kriz pandeminin etkisiyle daha da derinleşmiş; yoksulluk, işsizlik, çaresizlik artmış; eğitim sekteye uğramış, halk sağlığı krizi içinden çıkılmaz bir hâl almıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) pandemiyle mücadelede gerekli önlemleri almamasının bir sonucu olarak **Türkiye 2020 yılında, ülkeleri ekonomik büyüme, eğitim, sağlık, kişisel refah ve yaşam kalitesi gibi kategorilere göre değerlendiren Refah Endeksi'nde 167 ülke arasında 100. sırada yer almıştır.** Makroekonomik istikrar sıralamasında 10 yılda 73 sıra düşmüş ve 167 ülke arasında 127. sıraya gerilemiştir. Bu alanda demokrasisi gelişmemiş ya da siyasi ve askeri karışıklıklar yaşayan Suriye, Lübnan, Libya gibi ülkelerin yer aldığı Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki 19 ülke arasında bile 11. sıradadır.

Ocak 2021 itibarıyla dünya ölçeğindeki ülkelerin toplam Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) ortalamalarının %7,3'ü nakdi gelir ve harcama desteği olarak vatandaşlara sunulmaktadır. Bu oran Yeni Zelanda'da %19,1'e; ABD'de %16,7'ye, İngiltere'de %16,2'ye

kadar çıkarken, Türkiye'de %1,1'de kalmıştır. **Saray rejiminde Türkiye, dünyada Kovid-19'la mücadele kapsamında en az destek ayıran ülkelerden biridir.** Pandeminin derinleştirdiği krizlerin karşısında vatandaşımız bir başına bırakılmıştır.

19 yılda AKP yönetiminin ekonomimizi getirdiği nokta, patlayan enflasyon, döviz kuru, faiz ve Cumhuriyet tarihinin en yüksek işsizlik seviyesi olmuştur. Merkez Bankası kasası boşalmış, üstüne 47 milyar dolar borçlanmış hâle getirilmiştir. Bu ekonomik buhran içinde, liyakatsiz yönetim kararları ile ülkenin 128 milyar doları da buharlaştırılmıştır. **Oysa 128 milyar dolar ile 10 milyon işsiz vatandaşımıza ayda 3 bin TL destek verilebilir; 1 milyon 300 esnafın 13 milyar TL'lik kredi borcunun, çiftçilerimizin banka takibine düşen 5 milyar TL'lik kredi borcunun tümü kapatılabilirdi. Küçük işletmelerimizin 16 milyar TL'lik kredi borcu ödenebilir, 50 milyon vatandaşımıza iki doz ücretsiz Pfizer-Biontech aşısı yapılabilir, 4 milyon 800 bin öğrencimize tablet verilebilirdi. AKP'nin sahipsiz bıraktığı esnafımıza ve müzisyenlerimize 1 yıl boyunca her ay 3 bin TL destek verilebilirdi.** Ekonomimizi israf ekonomisine çevirmiş olan Saray rejimi, vatandaşımıza destek olmadığı gibi, buharlaşan bu paranın da hesabını verememektedir.

İKTİDAR KOVİD-19'A KARŞI GEREKLİ TEDBİRLERİ ALMAMIŞ, UZMANLARA KULAK TIKAMIŞTIR

Dünyada kapsamlı kısıtlamalara gidilirken AKP iktidarı pandemiyi başından beri uzmanların tam kapanma çağrılarını kulak vermemiş, gerekli tedbirleri almayarak çok fazla sayıda vatandaşımızın yaşamını kaybetmesine neden olmuştur. Uzmanların

tam kapanma tavsiyelerine rağmen yalnızca geceleri ve hafta sonlarını içeren dar kapsamlı sokağa çıkma yasakları ilan edilmiş ve salgının önüne geçilememiştir. AKP bu yasakları açıklama konusunda da ciddiyetsiz davranarak halkı kaosa sürüklemiş ve virüsün yayılmasını hızlandırmıştır. Covid-19 bulaşını engellemede en etkili yöntem olan **maskenin satışını önce yasaklayarak, sonra da başarısız dağıtım yöntemleri deneyerek vatandaşları mağdur etmiştir.**

65 yaş üzeri vatandaşların evlerine maske ve kolonya ulaştırılacağı açıklanmış, fakat pek çok yaşlımız bu pakete erişememiştir. **Bu uygulamalar vatandaşı ve halk sağlığını önemsemeyen tavrı ile AKP yönetiminin plansızlığını, konuya dair vurdumduymazlığını, tek adam rejiminin uzman görüşlerini önemsemeyen “ben yaptım oldu”cu zihniyetini bir kere daha gözler önüne serilmiştir.**

DENEME YANILMA YÖNTEMİYLE “NORMALLEŞME”, VATANDAŞLARIMIZIN YAŞAMINI TEHLİKEYE ATIYOR

1 Mart 2021 tarihinde, salgının hızını düşürmeden yayılmaya devam etmesine ve hatta virüsün yeni mutasyonlarının ortaya çıkmasına rağmen, bilime uygun olmayan şekilde “yeni kontrollü normalleşme” dönemine geçme kararı açıklanmıştır. Her gün 60’tan fazla vatandaşın yaşamını yitirmesine rağmen Saray, uzmanlara ve sağlık meslek örgütlerine kulak asmadan kısıtlamaları kaldırmaya başlamıştır. Benzer bir normalleşme sürecinin gerçekleştiği Haziran ayında vakaların bir anda tekrar yükselişe geçmesiyle salgın daha da tehlikeli bir boyut almıştır. Uzmanlar, aynı durumun bu “yeni normalleşme” sürecinde

de gerçekleşeceğine dair uzun zamandır uyarılarda bulunmaktadır. **Saray, deneme yanılma yöntemiyle, darboğaza soktuğu ekonomiyi vatandaşları riske atarak kurtarmaya çalışmaktadır.** Kapanmış iş yerlerine, aç kalan esnafa ve yoksullaşan vatandaşımıza destek olmak yerine kısıtlamaları kaldırarak halkımızı riske atmakta ve kendi başının çaresine bakmak zorunda bırakmaktadır.

SARAY, BELEDİYELERİN YARDIM KAMPANYALARINI ENGELLEDİ

AKP tarafından alınan tedbirlerin yetersiz kalması üzerine bu görevi yerel yönetimler üstlenmiştir. Cumhuriyet Halk Partili 11 Büyükşehir Belediye, 10 İl Belediyesi, 177 İlçe Belediyesi, 49 Belde Belediyesi, vatandaşlarımızın mağdur olmaması için kapsamlı çözümler üretmiştir. 75 milyondan fazla maske ve dezenfektan ücretsiz dağıtılmış, 8 milyon 228 bin vatandaşa aynı, 1 milyon 587 bin vatandaşa nakdi yardım yapılmıştır. Sağlık çalışanlarına ücretsiz ulaşım desteği, hastanelere nakil hizmeti sunulmuş, üretici ve çiftçilere aynı ve nakdi yardımlar yapılmıştır. İhtiyaç sahibi ailelerin faturalarının ödenmesi amacıyla hayata geçirilen “askıda fatura” uygulamalarıyla 44 milyon TL tutarındaki 461 bin 908 adet fatura ödenmiştir. 11 büyükşehir belediyesi su faturasını ödeyemeyen 1 milyon 173 bin abonenin suyunu kesmemiş, belediyelerimize ait 15 bin 215 bin adet mülkün kirası bu süreçte ertelenmiştir. Saray, CHP belediyeleri tarafından yürütülen bu kampanyalara tahammül edemeyerek yasaklamış, yardım hesaplarını bloke etmiştir. Belediyelerimizin başış kampanyasında toplanan yaklaşık 15 milyon 250 bin liraya el konulmuş, bazı belediyelerimizin ekmek dağıtımı, maske üretimi gibi uygulamaları hakkında incelemeler başlatılmıştır.

RİSK GRUPLARI İÇİN GEREKLİ SAĞLIK TAKVİYESİ VERİLMEDİ

En gerekli sağlık tedbirleri engellenir ya da kaldırırken, halkın sağlığını koruyucu ve güçlendirici ek destek de verilmemiştir. Oysa diğer hükümetler, vatandaşların ihtiyaçlarını düşünerek özellikle risk

İSTİKRAR GERİLEDİ

127 Makroekonomik istikrar sıralamasında Türkiye 10 yılda 73 sıra düşmüş ve 127. sıraya gerilemiştir.

İSTİFALARDA ARTIŞ

4 bin 574 10 Mart 2020 ve 8 Eylül 2020 arasında toplamda 4 bin 574 sağlık personeli istifa etmiştir.

HASTANELER BORÇLU

17 milyar TL Kamu ve üniversite hastanelerinin borçları 17 milyar TL'ye çıkmıştır.

KANSER UNUTULDU

%90 Pandemi döneminde kanser taramaları ve kanser tanısında %90 azalma olmuştur.

grubundaki kişilerin sağlığını güçlendirici takviyeleri de ücretsiz dağıtmaktadır. Uzmanlar D vitamini eksikliğinin Kovid-19 hastalığının daha ağır seyretmesine neden olduğunu belirttiği için İngiltere hükümeti, risk grubundaki veya huzurevlerindeki yaşlılar dâhil 2,7 milyon kişiye 2021 yılı Ocak ayından itibaren 4 aylık ücretsiz D vitamini dağıtılacağını duyurmuştur. Farklı ülkelerde de benzer uygulamalar hayata geçirilmektedir. Fakat AKP iktidarı, bu tür tedbirlerin hiçbirini göz önünde bulundurmamış ve uygulamamıştır.

BİLGİ PAYLAŞIMI ŞEFFAF ŞEKİLDE YAPILMAMIŞ, HALK SAĞLIĞI RİSKE ATILMIŞTIR

AKP, pandemi süreci boyunca şeffaf davranmamış, kamuoyuyla doğru ve düzenli bilgi paylaşmamıştır. Salgının boyutu, vaka sayısı, bölgesel dağılımı ile ilgili şeffaf bilgi aktarmayarak virüsün gizlice yayılmasına neden olmuştur. Salgını analiz etmek için sağlık çalışanlarının ve uzmanların ihtiyacı olan verileri yıl boyunca açıklamayarak konuya dair araştırmaların yapılmasını imkânsız kılmıştır.

VAKALAR DEĞİL, "HASTALAR" AÇIKLANDI

Sağlık Bakanlığı 30 Eylül 2020 tarihinde, 29 Temmuz 2020 tarihinden itibaren açıkladığı "hasta" sayılarının tüm vakaları değil, yalnızca semptom gösteren kişileri kapsadığını, gerçekleri "ulusal çıkarları korumak" bahanesiyle örtbas ettiğini itiraf etmek zorunda kalmıştır. Oysa DSÖ'nün vaka tanımı, semptomlardan bağımsız olarak Kovid-19 enfeksiyonu taşıdığı teyit edilmiş tüm kişileri kapsamaktadır. Dünyadaki hemen her ülke vaka açıklamalarında DSÖ'nün tanımına uymaktadır. **25 Kasım tarihinden itibaren gerçek vaka sayılarının açıklanmasıyla günlük birkaç bin görünen vaka sayısının 28 bin olduğu öğrenilmiş, salgının gerçek boyutu böylece ortaya çıkmıştır. Bu açıklamadan sonra Türkiye, bir gün içinde dünyada en çok vakanın görüldüğü üçüncü, Avrupa'da ise birinci ülke hâline gelmiştir.** Bir diğer deyişle AKP, salgını değil, sayıları kontrol altına almayı tercih etmiş, uluslararası norm ve tanımlara uymayı reddetmiş, vatandaşları yanıltarak

belirsizlik ve şüphe içinde bırakmış, halk sağlığını tehdit etmiş ve ulusal çıkarlara aykırı hareket etmiştir.

AKP'nin salgının gidişatına dair kamuoyuna yanlış bilgilendirme yaparak gerçekleri çarpıtması, ülkelerin Kovid-19 sürecinde halk sağlığı performansını değerlendiren endekslere de yansımıştır. Bu açıklamalar sonucunda Türkiye, 100 bin kişi başına düşen vaka ve ölüm sayıları, pozitif test sonucu oranı, 1 milyon kişi başına düşen toplam ölüm oranı ve aşıya erişim imkânı üzerinden **53 ülkeyi değerlendiren Kovid-19 Dirençliliği Endeksi'nde bir ay içinde 15 basamak birden gerilemiştir. Ekim ayında 30. sıradayken Kasım ayı itibarıyla 45. sıraya düşmüştür. Kovid-19 Veri Şeffaflığı Endeksi'nde ise 100 ülke arasında 97. sıradadır.** Bu sıralama, AKP iktidarının doğru bilgi aktarma konusunda güvenilmezliğinin dünya çapındaki boyutunu ortaya koymaktadır.

SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM PROJESİ, SAĞLIKTA KRİZ PROJESİ OLMUŞTUR

AKP'nin 2003 yılında başlattığı rant odaklı Sağlıkta Dönüşüm Projesi'nin bir çöküş projesi olduğu Kovid-19 pandemisiyle birlikte bir kere daha gözler önüne serilmiştir. Türkiye'nin sağlık hizmetleri kapasitesi ve sağlık harcaması bu boyutta bir salgını kaldıracak şekilde planlanmamış, koruyucu sağlık hizmetleri göz ardı edilirken sağlığın ticari boyutu öncelenmiştir. Tıbbi cihaz, ilaç ve aşı sektörünün dışa bağımlı olması ve plansızlık, aşı tedarikinde geride kalınmasına neden olmuştur. Salgınla fedakârca mücadele eden sağlık çalışanları görmezden gelinmiş, hakları teslim edilmemiştir.

SAĞLIĞA AYRILAN BÜTÇE YETERSİZ KALMIŞTIR

2017 yılı verilerine göre OECD ülkeleri arasında GSYİH içinde sağlığa en az pay ayıran ülke %4,2 ile Türkiye olmuştur. Bu oranın OECD ortalaması ise %8,8 ile Türkiye'nin iki katından fazladır. OECD ülkeleri arasında kişi başına yapılan sağlık harcamasında Meksika'dan sonra en düşük harcama Türkiye'de yapılmıştır. Bunun yanı sıra, OECD ülkelerinde kişi başına düşen toplam sağlık harcaması Türkiye'nin en az üç katıdır.

2021 yılına gelindiğinde sağlığa ayrılan pay, pandemiye rağmen, düşük olmayı sürdürmektedir. 2021 yılı bütçesinde Sağlık Bakanlığı payı 62 milyar 35 milyon TL ile %5,7'de kalmıştır. **Kovid-19 pandemisi tüm dünyada koruyucu sağlık hizmetlerinin önemini bir kere daha anlaşılmasını sağlamışken, Türkiye'de koruyucu sağlığa ayrılan pay Sağlık Bakanlığı bütçesinin yalnızca dörtte biridir. Ayrıca bütçede olası bir başka pandemi için, Kovid-19 aşılı için, sağlık çalışanlarına ek ödeme ya da ek hizmetler için veya yeni personel alımı için kaynak ayrılmamıştır.** Buna karşın rant ve israf projesi Şehir Hastaneleri için 16 milyar 392 milyon TL kaynak ayrılmıştır. Bu miktar, pandemi deneyimine rağmen AKP'nin kamu yararı gözetmeme konusunda ısrarcı olduğunu göstermektedir.

ŞEHİR MERKEZİNDEKİ HASTANELER ŞEHİR HASTANELERİ BAHANE EDİLEREK KAPATILIYOR

Birer rant projesi olan Şehir Hastaneleri, AKP'nin Kovid-19 gibi pandemileri hiç göz önünde bulundurmadığının bir göstergesidir. Uzmanların vurguladığı gibi salgınla yerelde baş etmek yerine AKP, şehir içindeki büyük hastaneleri kapamış, bu hastanelerde bulunan ve henüz ömrünü tamamlamamış elektronik malzemeleri yok pahasına satmıştır. Pandemide bazı şehir hastaneleri apar topar açılmış ve henüz hazır olmamasına rağmen hizmete girmiştir. Şehir hastaneleri genellikle

şehir merkezlerinden uzak yerlerde, sağlık hizmetine en çok ihtiyaç duyan yaşlı ve yoksul vatandaşlarımızın erişmesi güç yerlerde. Eğer şehir merkezindeki eski ve büyük hastaneler kapatılmamış ve şehir hastanelerine ayrılan kaynakla şehir merkezlerinde daha küçük ölçekli yeni hastaneler yapılmış olsaydı hem daha çok yoğun bakım yatağı sağlanacağı hem de diğer hastaların tedavilerinin aksamayacağı açık bir gerçektir.

Şehir hastanelerinin ihtiyacı olan herkese sağlık hizmeti sunma konusunda yetersiz kalmasıyla AKP, kapatılan hastanelerin bazılarını yine rant gözeterek açma yoluna gitmiştir. Bu hastanelerden biri olan 140 yıllık Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin kapatılmış olması, özellikle pandemi döneminde büyük eksikliğe yol açmıştır. Bunun üzerine Aralık 2020'de bu hastanenin yeniden açılacağı haberleri medyaya yansımıştır. Bunun yanı sıra şehrin en eski hastanelerinden Zekai Tahir Burak Hastanesi de ihtiyaç nedeniyle Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin ek binası olarak tekrar hizmete sokulmuştur.

SAĞLIK HİZMETİ KAPASİTESİ YETERSİZ KALMIŞTIR

AKP'nin rantı ve ticarileşmeyi önceleyen Sağlıkta Dönüşüm Projesi, birinci basamak sağlık hizmetlerini zayıflatmış ve böylece pandemi süresince hastanelerin üzerindeki yük daha da artmıştır. Hastaneler vakaların sürekli artması nedeniyle Kovid-19 hastaları için kapasitelerini artırmak zorunda kalmış, bu durum hastanede tedaviye ihtiyacı olan diğer hastaların tedavilerinin

SAĞLIK PERSONELİ KAYBI

400

2021 Mart ayı itibarıyla 400'e yakın sağlık çalışanı Kovid-19 nedeniyle yaşamını yitirmiştir.

YOKSULLUK ARTTI

%8,4

Halk bir yılda 1.500 dolar fakirleşmiş, yoksulluk oranı %8,4 artmıştır.

GELİR EŞİTSİZLİĞİ

2

Türkiye, gelir adaletsizliği sıralamasında OECD ülkeleri arasında ve G20 ülkeleri arasında sondan 2. sıradadır.

YAŞAM ŞARTLARI KÖTÜ

32,1 milyon

32,1 milyon vatandaş yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında yaşamaktadır.

yapılamamasına ya da yarıda kalmasına neden olmuştur. **Pandemi döneminde kalp krizi geçirenlerin yarısı hastaneye başvuramamıştır. Kansere taramaları ve kanser tanısında %90 azalma olmuş, diyabet ve tansiyon gibi hastalıkların taramaları da azalmıştır.** Hastanelerdeki doluluk nedeniyle 112 acil ambulansları hastalar için yatak aramak zorunda kalmıştır. Bazı Kovid-19 hastaları diğer hastaların da beklemekte olduğu acil polikliniklerine götürülmüştür.

2017 verilerine göre Türkiye’de 10 bin kişiye düşen hastane yatağı sayısı 28,3 iken bu oranın Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ortalaması 49,1; OECD ülkeleri ortalaması ise 46,5’tir. Yani her ne kadar hazırlıklı olunduğu iddia edilse de, yatak sayısı diğer ülkelerle karşılaştırılınca çok yetersizdir. Bu konudaki yetersizlik 2019 verilerinde de göze çarpmaktadır.

Türkiye’de 237 bin 504 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Neredeyse her 5 hastane yatağından biri ise özel hastanelerdir. Toplam yoğun bakım yatak kapasitesinin de %40’ı özel hastanelerde bulunmaktadır.

Sağlığı özelleştiren AKP’nin Sağlıkta Dönüşüm Projesi, vatandaşları özel sağlık hizmeti almaya mecbur kılmaktadır. 2020 yılının Aralık ayında Sağlık Bakanlığı yoğun bakım yataklarının yeterli olduğuna dair açıklamalar yapsa da sağlık meslek örgütleri yoğun bakım ünitelerinde yer kalmadığına dair bilgiler paylaşmışlardır. Uzmanlara göre yoğun bakım ünitelerinin bir kısmı başka ünitelerden dönüştürülmüş, yani bazı hastanelerde gerçek yoğun bakım kapasitesi çoktan aşılmıştır.

SAĞLIK ÇALIŞANI SAYISI YETERSİZ NOKTADADIR

Bu tür bir salgında iyi bir sağlık hizmeti vermek için hekim ve sağlık personeli sayısı da büyük önem taşıdığı hâlde Türkiye’de sağlık çalışanı sayısı çok yetersizdir. Bu durum, yoğun bakım alanını da etkilemektedir. Yoğun bakım hemşiresi sayısı yetersizdir. Uzmanlar Kovid-19 tanısı ile yoğun bakımda yatan hastalar için hemşire oranının 1:1 ya da 1:2 olduğunu belirtmektedir. Yoğun bakım durumunun yalnızca yatak sayısına indirgenmesi yanlıştır. Bugün geline koşullarda vaka sayısının artmasıyla yoğun bakımlarda başka dallardan uzmanlar ve konuyla ilgili deneyimi bulunmayan hemşireler de çalışmak zorunda kalmaktadır.

Türkiye’de 100 bin kişiye 193 hekim düşmekteyken bu oran OECD ülkelerinde ortalama 348’dir. Aynı şekilde Türkiye’de 100 bin kişiye 306 hemşire ve ebe düşmekteyken, bu oran OECD ülkelerinde ortalama 389’dur. Türkiye her iki açıdan da OECD ülkeleri arasında son sırada yer almaktadır. Sağlık çalışanlarımızın sayısının yetersizliği pandemi sürecinde üzerlerindeki yükü daha da ağırlaştırmaktadır. Hastalara bakım verecek personelin yetersizliğinin bir sonucu olarak, yataklı servislerde Kovid-19 hastalarına aile üyelerinin refakat etmek zorunda kalmış olduğu kamuoyuna yansımıştır.

OECD ortalamalarının çok altında sayıda çalışan hekim, hemşire ve ebe iş yükü altında ezilip tükenirken, diğer sağlık personeli kadro verilmediği için atanmamakta, görev yapmak için evlerinde beklemektedir. Sağlık meslek lisesi mezunları yıllardır atanmamakta, anestezi teknisyenleri, radyoterapi teknikerleri, radyoloji teknisyenleri, laboratuvar teknisyenleri, odyometristler, acil tıp teknisyeni ve paramedikler, diyaliz teknikerleri, fizik tedavi teknikerleri, ortopedi, optisyen, ağız ve diş sağlığı teknikerleri, tıbbi sekreterler kadro verilmediği için mesleklerini icra edememektedir. Oysa tüm bu sağlık personeli, ülkemizde sağlık hizmet sunumunun niteliğinin artmasını ve hekim

ve hemşirelerimizin üzerindeki yükün hafifletilmesini sağlayacaktır.

Hekim sayımız zaten yeterli değilken, çalışma koşulları nedeniyle her yıl artan sayıda hekimimiz yurt dışına gitmektedir. **2012 yılında bir yıl içerisinde yurt dışına giden hekim sayısı yalnızca 59 iken, bu sayı 2019 yılında 1.042'ye ulaşmıştır. 2020 yılın da ise pandemiye rağmen gerekli belgeyi Türk Tabipleri Birliği'nden (TTB) isteyen hekimlerin sayısı 931'dir.** Pandemi boyunca sağlık çalışanlarının yaşadığı olumsuzluklar, önümüzdeki süreç içinde bu sayının daha da artabileceğine işaret etmektedir. Türk bilim insanlarının yurt dışında Kovid-19'a karşı aşı geliştirme sürecinde ne kadar önemli rol oynadıkları göz önünde bulundurulduğunda, var olan hekim kadrolarımızın göç etmesinin ne vahim bir kayıp olduğu bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca pandemi sürecinde çalışma koşulları pek çok hekim ve hemşireye emekli olmayı ya da istifa etmeyi düşündürmüştür. **10 Mart 2020 ve 8 Eylül 2020 arasında ise toplamda 4 bin 574 sağlık personeli istifa etmiştir.** 27 Ekim 2020'de Sağlık Bakanlığı emeklilik ve istifa yasağı getirmiş, **Ocak 2021'de yasağın geçici olarak kaldırılmasıyla Mart 2021'e kadar 2 bin 537 sağlık çalışanı emekli olmuş, 3 bin 487 sağlık çalışanı ise istifa etmiştir.** Sağlık ordumuz böylece erimeye devam etmektedir.

Diğer sağlık çalışanları gibi eczacılar da bu süreçte büyük risk altında kalmıştır. **2018 yılı verilerine göre Türkiye'de 100 bin kişiye 39 eczacı düşerken OECD ülkelerinde bu oran ortalama 83'tür. Türkiye bu oranla OECD içinde sondan ikinci sırada yer almaktadır.** Örneğin İstanbul genelinde 6 bin 244 eczane bulunmakta, bu da her 10 bin kişiye 4,1 eczane düştüğü anlamına gelmektedir. 10 dakikalık erişim alanında eczaneye erişimi olmayan nüfus 1 milyon 236 bin iken, bu grup içinde 65 yaş üzerindekiilerin sayısı 93 bin civarındadır.

HEKİM SAYISI YETERSİZ

193

Türkiye'de 100 bin kişiye 193 hekim düşmekteyken bu oran OECD ülkelerinde ortalama 348'dir.

BÜTÇE VERİLMEDİ

%5,7

2021 yılı bütçesinde Sağlık Bakanlığı payı 62 milyar 35 milyon TL ile %5,7'de kalmıştır.

Oysa salgında yüksek risk grubu içinde olan ve sokağa çıkmaları kısıtlanan 65 yaş üzeri vatandaşlarımızın eczanelere kolay erişebilmeleri büyük önem taşımaktadır.

TÜRKİYE KENDİ AŞISINI NEDEN ÜRETEMİYOR?

Kovid-19 pandemisi, ülkelerin kendi aşı, ilaç ve tıbbi cihazlarını üretebilecek teknoloji ve insan kaynağına sahip olmasının önemini de göstermiştir. Oysa ülkemiz AKP iktidarı döneminde bu konuda da geri bırakılmıştır. **1928'de açılan ve 1960'lardan itibaren ülkemize yetecek düzeyde aşı üretir hâle gelen, Cumhuriyetimizin öncü kurumlarından Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü, 2011'de kapatılmış, AKP iktidarında ülkemiz aşı için tümüyle dışa bağımlı hâle gelmiştir.**

Yerli Kovid-19 aşısı için çalışmaların devam etmekte olduğu AKP ve Bakanlık yetkilileri tarafından duyurulmuş olsa da uzmanlar, gerekli tüm çalışmaların tamamlanması durumunda bile büyük ölçekli üretimin çok zaman alacağını belirtmektedir. Aşı çalışmalarının Türkiye'de geleceğine dair de büyük soru işaretleri bulunmaktadır. Kamu ve üniversite hastanelerinin medikal firmalara borçları nedeniyle mali krizde olmaları, aşı konusundaki AR-GE faaliyetlerini olumsuz etkileme ihtimalini beraberinde getirmektedir. **Tıp fakültelerimizin araştırma için kaynakları kısıtlıdır. Kamu ve Üniversite hastanelerinin borçları 17 milyar TL'ye çıkmıştır, bu miktar 2021 bütçesinde şehir hastanelerine ayrılan kaynağa neredeyse**

ENFEKTE SAĞLIK ÇALIŞANI

120 bin

Uzmanlara göre Aralık sonu itibarıyla enfekte olmuş 1 milyon 200 bin kişinin 120 bini sağlık çalışanıdır.

SATIN ALMA GÜCÜ GERİLEDİ

%41

Türkiye, satın alma gücü paritesinde Avrupa ortalamasının %41 gerisinde kalmıştır.

denktir. Saray rejimi, aşı araştırmalarına değil, rant projesi Şehir hastanelerine kaynak ayırmayı tercih etmektedir.

SAğLIK ÇALIŞANLARININ SAğLIğI TEHLİKEYE ATILDI

Salgını kontrol altına almak ve en az can kaybıyla atlatabilmek için canla baŐla uęraŐan sağlık alıŐanları, Kovid-19 hastalığına yakalanma riski en yüksek gruptur. Uzmanlara göre Aralık sonu itibarıyla enfekte olmuş 1 milyon 200 bin kişinin 120 bini sağlık çalışanıdır. Sağlık alıŐanları, pandemiden toplumun diğer kesimlerine göre 10-14 kat fazla etkilenmektedirler.

Pandeminin Türkiye’de ilk ortaya çıktığı dönemde sağlık çalışanları kişisel koruyucu ekipmanların yeterli olmadığını, bu endiŐeyle ellerindeki tek kullanımlık malzemeleri tavsiye edilenden uzun süre, birden fazla kez kullanmak zorunda kaldıklarını ve dıŐarıdan kendileri temin ettiklerini belirtmiŐlerdir. Bu durum hastalığa yakalanma risklerini artırmaktadır. Temizlik işçileri, sekreterler gibi tıbbi personel dışında kalan çalışanların uzun süre koruyucu kişisel ekipman olmadan çalışmak zorunda kaldığı bilgisine ulaŐılmıŐtır.

Eylül ayında Ankara Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ne kaldırılan bir hastanın hayatını kaybettiği haberi üzerine hasta yakınları hastane acilindeki sağlık personeline saldırdı. Sağlık alıŐanları kendilerini bir bölüme kapatıp kapıya barikat kurarak kendilerini korumaya çalıŐtı.

Bu süreçte yaş ve sağlık durumu nedeniyle risk grubunda sayılan sağlık çalışanları da çalışmaya devam etmiştir. Sağlık alıŐanları düzenli tarama kapsamına alınmamış, yalnızca semptom gösterince teste eriŐimleri saęlanmıŐtır. Bu durum, hastalanma ve hastalığı ailelerine ve yakınlarına bulaŐtırma riskini artırmaktadır. Bunun yanı sıra sağlıkta Şiddet salgında da durmamıŐtır. İtibarsızlaŐtırıldıkları ve hedef gösterildikleri hâlde çalışmaya devam etmiŐler ve alınmayan tedbirler nedeniyle pandeminin gerilimi tırmandırđı ortamda saldırılara maruz kalmaya devam etmiŐlerdir.

KOVİD-19 SAğLIK ÇALIŞANLARI İÇİN MESLEK HASTALIğI OLARAK KABUL EDİLMİYOR

2021 Mart ayı itibarıyla 400’e yakın sağlık alıŐanımız Kovid-19 nedeniyle yaşamını yitirmiştir. Kovid-19 nedeniyle yaşamını kaybeden her 74 kişiden biri sağlık çalışanıdır. Oysa en yüksek ölüm sayısına sahip ülkelerden ABD’de ise yaşamını yitiren 108 kişiden biri, İngiltere’de ise her 469 kişiden biri sağlık çalışanıdır. Pek çok ülke, deneyimleri ve bilimsel değerlendirmeleri sonucunda Kovid-19’u başta sağlık çalışanları olmak üzere kargo çalışanları, süpermarket çalışanları ve güvenlik görevlileri gibi bazı iş kolları için meslek hastalığı olarak kabul etmiştir. Uluslararası sağlık ve emek kuruluŐları da bu yönde tavsiye vermiştir. **Türkiye’de ise vazife malullüğü ne çıkarılmakta, bunun getirdiği haklardan yararlanmak için illiyet bağı aranmaktadır. Yani sağlık çalışanının bu hastalığa işi nedeniyle yakalandığını ispat etme sorumluluğunu çalıŐanın kendisine ya da vefat durumunda yakınlarına yüklemektedir.** Bunun yanı sıra, vazife malullüğü haklarından özel sağlık sektöründe çalışan hekim, eczacı, diş hekim, sağlık çalışanları ve kamu hastanelerinde işçi statüsünde görev yapanlar ve intörnler yararlanmamaktadır.

Sağlık hizmeti sunumu sırasında Kovid-19 nedeniyle hastalanan ve hayatını kaybeden tüm sağlık çalışanlarının hastalık ya da ölümünün başka bir araştırma ya da ispata gerek kalmadan meslek hastalığı olarak kabul edilmesi, kendisinin ve yakınlarının bu durumun getirdiği tazminat, maaş gibi haklardan yararlanabilmesi gerekmektedir.

GRİP AŞISI TEMİNİNDE BİLE KRİZ YAŞANIYOR

Diğer lkeler Kovid-19 aşısını nasıl edinecekleri üzerine çalışmaya başlamışken Türkiye’de grip aşısı konusunda bile kriz yaşanmıştır. Sağlık Bakanlığı ilk etapta 1,5 milyon doz grip aşısı temin ettiğini açıklamıştır. Oysa yalnız 65 yaş üstü vatandaşlar ve kronik hastalığı olanlarla birlikte risk grubu sayılabilecek 30 milyondan fazla insan mevcuttur. Pandemi nedeniyle grip aşısı talebinin artacağı konusunda sağlıklar ve meslek örgütleri

tarafından yapılan uyarılar dikkate alınmamış ve sipariş vermekte çok geç kalınmıştır. Ayrıca dövizdeki dalgalanma, tümü ithal edilen grip aşılarının teminini daha da güçleştirmiştir. Salgın döneminde grip aşısına talebin artması nedeniyle az sayıdaki mevcut aşının risk gruplarından başlayarak kademeli olarak yapılmasına karar verilmiş, vatandaşlar aşı olmayı arzu etseler bile aşıya erişememiştir.

AMATEM'LER PANDEMİ HASTANESİ OLDU, MADDE BAĞIMLILIĞI TEDAVİLERİ YARIM KALDI

Kovid-19 pandemisi süresince alınan önlemler nedeniyle madde bağımlılığı tedavisi görenlerin tedavileri yarım kalmıştır. AMATEM'lerin (alkol ve madde bağımlılığı ile mücadele eden kişilerin yatakta ve ayakta tedavi gördüğü kurumlar) ve YEDAM'ların (Yeşilay Danışmanlık Merkezleri) hizmetlerinde aksamalar yaşanmıştır. Devlete bağlı olan AMATEM'ler pandemi hastanesi olarak hizmet vermiş, YEDAM'a danışanlar bu nedenle AMATEM'e yönlendirilememiştir. Bu süreçte özel AMATEM'lere gidememiş olanlar tedaviden mahrum kalmışlardır. YEDAM danışanları uzaktan çevrimiçi olarak takip etme kararı almış, fakat bu kez İnternet erişimi olmayanların tedavileri aksamıştır.

Pandemi sırasında AMATEM'lerin başvuruya kapalı olması nedeniyle başvuran bağımlı sayısında düşüş olmuş gibi görülsede aslında bu durum AMATEM'lerin pandemi

hastanesi olarak, amacının dışında hizmet vermek zorunda kalmasının bir sonucudur. **Aksine YEDAM'larda alkol, tütün, madde, kumar, İnternet bağımlılığı için hizmet verdikleri danışanlar ve yakınlarının sayısı, Ocak-Eylül 2020 döneminde 2019 yılına kıyasla %330 artmıştır.** Yeni danışanlar için uzun bir bekleme listesi oluşmuştur. Pandemi sürecinde artan stres, geçim sıkıntısı, iş ve gelir kaybı, bağımlılık riskini artırmakta ve danışma mekanizmalarının eksiksiz işlemlerini ve tedavilerin aksatılmamasını gerektirmektedir.

KOVID-19 AŞISI KONUSUNDA DÜNYANIN GERİSİNDE KALDIK

Kovid-19 pandemisi ilan edilince dünyada aşı çalışmaları hızla başlamış, ülkeler aşı satın alma yarışına girmiş, pek çok gelişmiş ülke tek bir firmaya bağlı kalmamak için birden fazla firmadan sipariş vermiştir. Mart 2021 itibarıyla dünyada yaklaşık 280 milyon doz Kovid-19 aşısı yapılmıştır.

AKP, Kovid-19 aşısı konusunda aylardır süregelen gelişmelere rağmen bu yarışta çok geride kalmıştır. Resmi olarak tek bir firmayla anlaşılmış, vatandaşlar tek bir aşıya mahkûm edilmiştir. Sipariş verilen miktar çok yetersizdir. Aşıların gelişi gecikmiştir, sonrasında sürecin nasıl ilerleyeceğine dair hiçbir plan yapılmamıştır. Sürdürülebilir bir aşı programı mevcut değildir; ne kadar aşı tedarik edileceğine dair sürekli farklı rakamlar telaffuz edilmiştir. Diğer ülkeler arasında lojistiği kolaylaştırmak, maliyeti düşürmek ve tedariki güvenceye alabilmek aşı üretimini kendilerine çekme yarışı da başlamışken, AKP bununla ilgili gerekli adımları atmamaktadır.

AŞI SÜRECİ KÖTÜ YÖNETİLDİ

Ülkeler, Pfizer-Biontech, Astrazeneca Oxford, Moderna gibi başka pek çok farklı aşıyla aşılama programı hazırlamaya çalışırken AKP, yalnızca Çin'le Sinovac aşısını tedarik etmek üzere anlaşmış olduğunu açıklamıştır. Uzmanlar bağışıklığın kazanılması için en az 120 milyon doz aşıya ihtiyaç olduğunu söylediği hâlde, AKP ilk aşamada yalnızca 15

KEPENK KAPANDI

100 bin

16 bin şirket ve 24 binden fazla gerçek kişi ticari işletme kapanmış, yaklaşık 100 bin esnaf kepenk kapatmıştır.

YOKSULLAŞMA ARTIYOR

%35

2019 yılı TÜİK resmi verilerine göre %14 olan yoksulluk oranının, pandemi etkisiyle %35'e çıkabileceği öngörülmektedir.

PARA CEZALARI

8,2 milyar

2020'nin ilk 11 ayında geçen yılın aynı dönemine göre idari para cezaları %46,4 artarak 8,2 milyar liraya çıkmıştır.

İŞSİZLİK REKOR KIRDI

20

Türkiye, işsizlik açısından dünyadaki en kötü 20 ülkeden biri hâline gelmiştir.

milyon kişinin yararlanacağı 30 milyon doz için anlaşma yapmıştır. **İlk etapta yalnızca 3 milyon doz aşı 20 gün gecikmeli olarak temin edilmiştir. Aşılamaya çok yavaş gerçekleşmektedir. Sağlık Bakanlığı aşılamaya başladığında günde 1,5 milyon doz aşı uygulanacağını iddia ederken, 1,5 aylık sürenin sonunda yapılan aşı miktarı 10 milyonu ancak geçmiştir.**

Aşı için ne kadar harcadığı konusunda da sorular yanıtızsız kalmakta, şeffaf bilgi paylaşımı yapılmamaktadır. Kamuoyunda aşı tedarikinin aracı şirketler üzerinden yapıldığına yönelik iddialar gündeme gelmiş, Sağlık Bakanlığı ve devletin ilgili kurumları bu konuda tatmin edici bir açıklama yapmamıştır.

TÜRKİYE COVAX'A ÜYE OLMADI

DSÖ, 2021 yılı sonuna kadar 2 milyar doz aşının dünyaya eşit bir şekilde üretilip dağıtılması için Kovid-19 Aşıları Küresel Erişim Programı COVAX'ı kurmuştur. Programın temel hedefleri, düşük ve orta gelirli ülkelerin Kovid-19 aşılarına erişimini sağlamak, yeni aşılar için AR-GE oluşturmak ve tüm ülkeler arasında eşit paylaşımı sağlayacak bir havuz yaratmaktır. **Programa 190 ülke üye olmuştur, Türkiye ise programa katılmayan bir avuç ülkeden biri olmuştur.** Katılmayarak aşuya dair küresel dayanışmanın dışında kalmış ve gelecekte aşı tedarikinin kolaylaştırılmasını riske atmıştır.

AİLE SAĞLIĞI MERKEZLERİ KOVİD-19 AŞILAMASI İÇİN YETERSİZ KALİYOR

Kovid-19 aşıları, kamu ve üniversite hastanelerinde, özel hastanelerde ve Aile Sağlığı Merkezleri'nde (ASM) yapılmaktadır. Fakat ASM'lerin koruyucu sağlık

hizmetlerinin verildiği, diğer aşılama işlemlerinin gerçekleştirildiği, iş yükü ağır olan temel birimler olmaları nedeniyle, kapasiteleri böyle bir aşılama programı için yeterli değildir. **Türkiye genelinde 7000'e yakın ASM bulunmaktadır. Bunların bünyesindeki 26 bin 252 aile hekimliği biriminin yalnızca 24 bininde aile hekimi, 20 bin 747'sinde hemşire ya da ebe mevcuttur. Yani kimi aile hekimliği biriminde aile hekimi ya da hemşire bile mevcut değildir.** Birim başına günde 50 başvuru yapılmaktadır. Kovid-19 aşılamasının depolama ve bekleme alanları yetersiz olan ASM'lere yüklenmesi, yoğunluğun artmasına ve temel sağlık hizmetlerinin aksamasına neden olmaktadır.

AKP, SALGIN İÇİN EKONOMİK TEDBİRLERİ ALMAYARAK VATANDAŞLARIN YOKSULLUĞUNU DERİNLEŞTİRMİŞTİR

Ülkemiz, Kovid-19 pandemisi sınırlarımıza ulaşmadan önce bile büyük bir ekonomik kriz içindeydi. Son yıllarda halkımızın içinde bulunduğu yoksulluk girdabı giderek derinleşmiş, ülkeleri enflasyon ve işsizlik oranları üzerinden değerlendiren **Dünya Sefalet Endeksi'nde 2019 yılında 96 ülke arasında en kötü durumdaki 5. ülke iken 2020 yılında 4. sıraya gerilemiştir. Halkımız bir yılda 1.500 dolar fakirleşmiş, yoksulluk oranı %8,4 artmıştır. Dünyada çalışan yoksulluğu oranı %9 iken Türkiye'de bu oran %14,4'e ulaşmıştır. Eurostat'a göre 32,1 milyon vatandaşımız ise yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında yaşamaktadır.** TÜİK verilerine göre 2006-2019 yılları arasında en zengin %5'lik kesimin elde ettiği gelir, en yoksul %45'lik kesimin elde ettiğinden fazladır. **Türkiye, OECD ülkeleri arasında Meksika ve Şili'den sonra gelir adaletsizliği sıralamasında en kötü durumdaki ülkedir.** Alım gücünün giderek düştüğü ülkemizde asgari ücret neredeyse norm ücret hâline gelmiş, asgari ücret ve 1.5 kat civarında ücret alarak çalışanların oranı toplam çalışan nüfus içinde oranı %65'e yaklaşmıştır. Türkiye'de bu ücret düzeyinde çalışanların oranı, AB ülkelerinden 6 kat fazladır.

Kovid-19 pandemisine böyle bir manzarayla giren ekonomimiz, pandemi koşullarının

getirdiği olumsuzluklar sonucunda daha da büyük bir çıkmaza girmiş, işsizlik ve yoksullukla mücadele eden vatandaşlarımız AKP iktidarından destek alamayarak umutsuzluğun pençesine daha da çok sürüklenmiştir. Milyonlarca işçi çalışmamış, milyonlarca kayıt dışı çalışan işini kaybetmiş, esnaf iş ve gelir kaybına uğramıştır. İşten çıkarmaların yasaklanması, ücretsiz izin ve kısa çalışma ödenekleri ile, çığırından çıkan işsizlik rakamları kamuoyundan gizlenmiştir. İcra ve iflas takiplerinin geçici olarak durdurulması ve iflas ve konkordato kararlarının alınmasının önlenmesiyle süreç içinde iflas etmiş iş yerlerine ait rakamlar da aynı şekilde gizlenmiştir.

Pandemi tedbirleri nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de birçok mal ve hizmete olan talep gerilemiş, bu durum da ekonomi ve istihdama yansımıştır. Fakat dünyada pek çok ülke, vatandaşları için ekonomik destek paketleri açıklarken, Türkiye bunun çok gerisinde kalmıştır.

SARAY, EKONOMİK TEDBİR PAKETLERİNDE DÜNYANIN ÇOK GERİSİNDE KALMIŞTIR

Ülkeler ardı ardına açıkladıkları ekonomik önlemleri giderek genişletir ve zaman içinde yenilerken, AKP’nin ekonomik paketi, ihtiyacı olan hiçbir kesime dış dokunur bir çare sunmamıştır. Ailelere verilen nakit desteği, işsizlik ödeneği, kısa çalışma ödeneği, nakdi ücret desteği gibi desteklerin hiçbiri devletin bütçesinden çıkmamış; en büyük payı İşsizlik Sigortası

Fonu’ndan gelmiştir. Açıklanan paketin içeriği ne işsizliğe ne de iş yerlerinin, esnafın ve şirketlerin kapanmasına engel olacak tedbirlerdir. **İşsiz vatandaşlarımıza paketten hiçbir şey çıkmamış, kısa çalışma ödeneğinin işsizliği durdurmaya yetmeyeceği görmezden gelinmiş, ücretsiz izne çıkarılan işçilere 2020 yılında günde yalnızca 39 TL, 2021 yılında ise günde 47,70 TL verilerek vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin umursanmadığı bir kere daha ortaya koyulmuştur.** Çiftçiler için hiçbir destek açıklanmamış, emekli maaşlarına sadece çok cüzi bir miktar artış yapılmıştır. Halka doğrudan destek verilmemiş, gerçek ihtiyaçları görmezden gelinmiş, bunun yerine varolan kredi, vergi ve borçlar ötelenmiştir. Bilim insanları tarafından vatandaşlarımıza seyahat etmemeleri tavsiye edildiği hâlde pakete, konaklama vergisinin ertelenmesi, daha sonra uçuşlarının durdurulacağı hava yollarında KDV’nin %1’e düşürülmesi, sinemalar kapalı olduğu hâlde eğlence vergisinin sıfırlanması gibi, salgın açısından işe yaramayan birtakım maddeler eklenmiştir. Yani sorunlara kalıcı bir çözüm getirilmemiş; kısa vadeli, geçici, göstermelik birtakım uygulamalarla sorunları erteleme yoluna gidilmiştir.

SARAY, IBAN’LA VATANDAŞTAN PARA TOPLAMIŞ, YOKSULLAŞMAYA İSE GÖZ YUMMUŞTUR

Salgın, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik krizi derinleştirmiş, Türkiye, satın alma gücü paritesinde Avrupa ortalamasının %41 gerisinde kalmıştır. Enflasyonun çift haneli değerlere ulaştığı **Türkiye, enflasyondaki oynaklık açısından 2010’da 35. sıradan 2020’de 144. sıraya gerilemiştir.** Türkiye enflasyonu OECD, AB ve Avrupa ülkeleri arasında en yüksek seviye ile rekor kırmıştır. Enflasyona ek olarak, Türk lirasındaki değer kaybıyla alım gücü hızla düşen vatandaşlarımız yoksullaşmıştır. **2019 yılı TÜİK resmi verilerine göre %14 olan yoksulluk oranının, pandemi etkisiyle %35’e**

İŞSİZLİK REKORU

12 12 milyon işsizle Cumhuriyet tarihinin en yüksek işsizlik rakamlarına erişilmiştir.

İŞ KAYBI ARTTI

11 İş kaybı sayısı bir yıl öncesine göre 1 milyon 386 bin artarak 11 milyon 768 bine yükselmiştir.

GENÇ İŞSİZLİK

%43,5 2019-2020 arasında geniş tanımlı genç işsizliği %32,9’dan %43,5’e yükselmiştir.

ÜMİTSİZLİK ARTIYOR

1,5 Son bir yılda 1,5 milyon kişi iş bulma umidini kaybetti.

çıkabileceği öngörülmektedir. 2020 yılı sonu itibarıyla nüfusun yaklaşık %78'i borçlu hâle gelmiştir. Ocak 2020 – Aralık 2020 döneminde halkımızın bankalara olan tüketici kredileri borcu %40, bireysel kredi kartı borçları ise %22 oranında artmıştır. Halkımız temel ihtiyaçlarını karşılamak için destek bulamayınca banka kredilerine başvurmak zorunda kalmışlardır.

Derinleşen yoksulluğu ve borçluluğu görmezden gelen Saray, salgınla mücadele için "Biz Bize Yeteriz Türkiyem" adıyla kampanya başlatmış, **IBAN vererek** vatandaştan para toplamak istemiştir. **Saray rejimi, ekonomik kriz ve halk sağlığı krizinin zor durumda bıraktığı vatandaşlara yardım eli uzatacağına, halktan para toplamayı tercih etmiştir. Bu kampanya ile yoksullukla boğuşan vatandaştan 2 milyar TL toplanmıştır. Dünyada benzer bir yardım kampanyası yalnızca Irak, Lübnan, Sri Lanka, Güney Afrika ve Senegal devletleri tarafından başlatılmıştır.**

Kalacak yeri olmayan evsiz vatandaşa ve iş yerinde çay içmekte olan eczane çalışanlarına idari para cezası kesilirken, vatandaşların toplu olarak bir arada bulunduğu faaliyetler yasaklanmış olmasına rağmen, AKP hiçbir önlem alınmadan binlerce kişinin katılımıyla il ve ilçe kongreleri düzenlemiş, vatandaşın sağlığını riske atmıştır.

Saray rejimi, topladığı bağışların yanı sıra, Kovid-19 tedbirleri kapsamında idari para cezaları keserek vatandaşın cebini gelir kapısı olarak görmüştür. **2020'nin ilk 11 ayında geçen yılın aynı dönemine göre idari para cezaları %46,4 artarak 8,2 milyar liraya çıkmıştır. İçişleri Bakanlığı ise Ocak 2021 itibarıyla Kovid-19 tedbirlerinin ihlâli nedeniyle toplam 1 milyon 849 bin 945 kişiye ceza kesildiğini açıklamıştır.** Bu durumda her hafta ortalama 30-40 bin civarında kişiye ceza kesilmektedir.

KOVİD-19 PANDEMİSİNDE HER 3 KİŞİDEN BİRİ İŞSİZ

Pandeminin derinleştirdiği ekonomik kriz, milyonlarca vatandaşımızın işsiz kalmasına neden olmuştur. Türkiye, işsizlik açısından

dünyadaki en kötü 20 ülkeden biri hâline gelmiştir. OECD ve G20 ülkeleri arasında en yüksek işsizlik oranları da Türkiye'dedir. Salgından önce bile giderek artan genç işsizliği, pandemi etkisiyle daha da vahim durum almış, Türkiye bu konuda dünyadaki en kötü durumdaki 35 ülkeden biri olmuştur. Son bir yılda 1,5 milyon kişi iş bulma ümidini kaybetmiş, iş aramayı da bırakanları ekleyerek hesaplanan geniş tanımlı işsizlik ve eksik istihdam ile **işsizlik oranı %30'un üzerine çıkmış, 11 milyonu aşan işsizle Cumhuriyet tarihinin en yüksek işsizlik rakamlarına erişilmiştir.**

Nisan 2020'den itibaren uygulanan işten çıkarma yasağı, kısa çalışma ödeneği ve ücretsiz izin ödeneği uygulaması nedeniyle milyonlarca işçi çalışmadığı hâlde istihdamda gözükmektedir. Pandemi sürecinde iş gücü 1 milyon 406 bin kişi, istihdam 1 milyon 103 bin kişi, iş başında olanların sayısı 271 bin kişi azalmıştır. **Kasım 2020'de geniş tanımlı işsizlik, iş kaybı ve eksik istihdam toplamı ile işsizlik sayısı Kasım 2019'a göre 1 milyon 386 bin artarak 11 milyon 768 bine yükselmiştir.** Gençler, pandemi sürecinde işsizlikten en fazla etkilenen gruplar arasındadır.

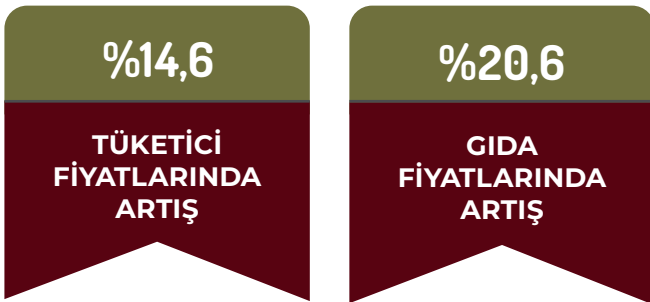
İşsizlik Sigortası Fonu'ndan ücretsiz izin ödeneği, kısa çalışma ödeneği ve işsizlik ödeneği olarak toplam 6,7 milyar TL verilmesiyle destek tutarı 35 milyar TL olmuştur. Oysa 2020 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla fon varlığı 103 milyar TL olmasına rağmen, sayısı 12 milyona yaklaşan işsiz vatandaşlarımıza hiçbir destek sunulmamaktadır.

TÜİK de diğer birçok kurum gibi şeffaflıktan uzak yönetilmekte, Kovid-19 salgını sürecinde tıpkı Sağlık Bakanlığı gibi doğru olmayan, çarpıtılmış veriler açıklamaktadır. TÜİK, salgının toplumsal ve ekonomik etkilerine dair istatistik yayınlamamakta, işsizlik ve istihdam üzerindeki etkilerini görmezden gelmektedir. Dar tanımlı işsizlik oranı yayınlamakta ısrar eden TÜİK'e göre ülkemizdeki işsiz sayısı yalnızca 4 milyondur. TÜİK'in yanıltıcı açıklamaları üzerinden AKP, salgının toplum ve ekonomi üzerindeki etkilerinin üzerini örtmeye çalışmaktadır.

İŞ YERLERİ İFLAS EDİYOR, ESNAF KEPENK KAPATIYOR

Ekonomik desteklerin yokluğunda pek çok sektör darboğaza girmiş, iş yerleri iflas etmiştir. Esnaf çalışanlarının ücretlerini, sigortasını, işletme giderlerini ödeyememiş, borçlanmış ya da kepenk indirmek zorunda kalmıştır. **2020 yılı Ocak-Aralık döneminde 16 bin şirket ve 24 binden fazla gerçek kişi ticari işletme kapanmış, yaklaşık 100 bin esnaf kepenk kapatmıştır. Diğer bir deyişle günde 273 esnaf iflas etmiştir.** İşten çıkarma yasağı olmasına rağmen, ekonominin girdiği darboğaz ve iş yerlerinin tekrar açılmama riski nedeniyle vatandaşlar işlerini kaybetme endişesi yaşamaya devam etmektedir. 28 ülkeyi kapsayan bir araştırmada **Türkiye, iş güvenliği endişesinin en çok yaşandığı 5 ülkeden bir olmuştur.**

Ekonomimizin en büyük istihdam alanı olan ve sektörler arasında en büyük paya sahip olan hizmetler sektörü, desteklerin yokluğunda en ağır kayıpları yaşamıştır. 2019 yılında bu sektörde kayıtlı 15,9 milyon insanımız çalışmaktayken milyonlara varan iş kayıpları oluşmuştur. **Kapatma döneminde yeme içme sektöründeki 2 milyondan fazla esnaf ve emekçi, 155 bin büfe ve kuruyemişiçi, 200 bin restoran, lokanta ve kafe esnafı ve 80 bin kantin ve esnaf çalışanı gelirinden yoksun kalmıştır.**

Kendi hesabına çalışanlar ve kayıt dışı çalışanlar, sosyal mesafe kuralları gereğince iş yapamaz hâle gelen pazarcılar, seyyar satıcılar, ev işçileri gelir ve iş kaybına uğramış, başvuracak bir mercii bulamamışlardır. Okulların kapanmasıyla kantinciler, büfeciler ve kırtasiyeciler zor durumda kalmış, kira, elektrik, su faturalarını ödeyemez hâle gelmiştir. Salgın tedbirleri kapsamında eğlence yerlerinin kapatılması, düğünlere kısıtlama getirilmesi

ve müzik yayınlarının yasaklanmasıyla çoğu güvencesiz çalışan müzisyen ve sahne sanatçısı hiçbir destekten yararlanamamış, âdeta açlığa ve ölüme terkedilmiştir.

Eylül 2020 ortası itibarıyla çaresizlikten intihar eden müzisyenlerin sayısının 100'e yaklaştığı bilinmekle birlikte medyaya yansımaya vakalarla sayının bunun çok daha üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Yeme içme sektörü, spor salonları gibi, tedbirler dahilinde kapatılan ya da hizmetleri kısıtlanan işletmelere cüzi bir destekvaat edilmiş; vergi, kira, faturayardımları gibi yardımlar yapılmamış; yapılması vaat edilen yardımlar da türlü şartlara bağlandığından birçok iş yeri bu koşulları sağlamadığı için faydalanamamıştır. Bu sektörlerde işletmeler ayakta kalmakta zorlanmakta, çalışanlarının ücretlerini ve işletme masraflarını ödeyememektedir. Bu sektörler için hiçbir özel destek açıklanmamıştır.

Bir yandan hizmet sektöründe işsizlik derinleşirken öte yandan alışverişlerin büyük kısmının İnternet üzerinden eve servis şeklinde yapılmaya başlanmasıyla birlikte **kuryelerin iş yükü artmış, mesaipleri 14 saate kadar çıkmıştır.** Hızlı çalışmak zorunda olmaya ve yorgunluğa bağlı kazalar artmış, yoğunluk, çalışanlar için hayati tehlike teşkil etmeye başlamıştır. **Aralık 2020 itibarıyla pandemi sürecinde en az 187 motosikletli kurye yaşamını yitirmiştir.** Yüzde 90'ı kayıt dışı ve güvencesiz çalışan bu iş kolunun can güvenliği için de hiçbir önlem alınmamaktadır.

KISITLAMALAR YÜZÜNDEN 65 YAŞ ÜSTÜ YÜZ BİNLERCE VATANDAŞIMIZ İŞSİZ KALDI

2019 yılı itibarıyla resmi kayıtlara göre 65 yaş üzeri 851 bin vatandaşımız istihdamdır. Fakat kayıt dışı çalışanlar göz önünde bulundurulduğunda sayının çok daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. İstihdamda olduğu bilinen yaşlı vatandaşlarımızın %92'si kayıt dışı olarak çalışmaktadır. Emekli maaşının yeterli olmaması nedeniyle yaşlılarımız geçinebilmek için çalışmaya devam etmedir. Fakat salgının

başından itibaren sokağa çıkma yasağı getirilen gruplardan biri de 65 yaş üzeri vatandaşlarımızdır. Aynı zamanda pek çok şehirde toplu taşıma kullanmaları da yasaklanmıştır. Bu koşullarda pek çok yaşlı vatandaşımız işini kaybetmiştir. AKP, salgın için yaşlıları koruyacak gerçek tedbirleri almak yerine onları evlerine hapsederek işlerinden ve gelirlerinden olmalarına neden olmuştur.

GIDA FİYATLARI TAVAN YAPTI; ÇİFTÇİYE GEREKLİ DESTEK VERİLMEDİ

Tarım ve gıda konusunda tüm dünyada son yıllarda iklim değişikliğinin etkisiyle artan endişeler, salgının neden olduğu kısıtlamalarla daha da artmıştır. Özellikle gıdaya güvenli erişimde sıkıntının yaşandığı, gıda fiyatlarında artışın görülmemiş oranlara ulaştığı pandemi sürecinde devletin halkın temel ihtiyaçlarını karşılama ve üreticileri koruma konusunda rol oynamasının ne kadar gerekli olduğu görülmüştür.

Yaygınlaşan bu anlayışa rağmen Türkiye, uygulanan tarım politikaları nedeniyle en temel gıda ihtiyaçlarını bile ithal eden bir ülke konumuna getirilmiştir. Salgın sürecinde bu durum, ülkemizin hâlihazırda içinde bulunduğu ekonomik krizle birleşerek vatandaşların gıdaya erişimi açısından büyük güçlük yaratmıştır. Bazı ülkelerin ham madde ve gıda ihracatına kısıtlama getirmesi ve döviz kurlarındaki hareketlenme, kuraklıkla birleşince, ithal edilen ürünlerin fiyatlarına artış olarak yansımıştır. Özellikle unlu mamuller, bakliyat ve bitkisel yağlar gibi ürünlerde çok büyük fiyat artışları görülmüştür. Gıda fiyatlarındaki artışlar, vatandaşları pek çok ihtiyaçtan vazgeçerek, yalnızca temel ihtiyaçlarını mümkün olduğunca ucuz şekilde karşılama çabasına yönlendirmiştir. **Aralık 2020 itibarıyla yılda %14,6'ya ulaşan tüketici fiyatları ve %20,6'ya ulaşan gıda fiyatları artışıyla Türkiye bu alanda OECD ülkeleri arasında en yüksek artışın kaydedildiği ülke olmuştur.** Yumurtada yıllık fiyat artışı %82, ayçiçek yağında %52, mercimekte %60, ekmekte %21'e ulaşmıştır.

Enflasyonun yükselmesi ile gıda fiyatlarındaki kontrolsüz yükseliş, yoksul kesimlerin en önemli aylık harcama

kalemlerinden olan gıda harcamalarının kısılmasına neden olmuştur. **Gıda harcamalarının yoksul hanelerin aylık gelirleri içindeki payı %20-23'lerden %15-19 oranına gerilemiştir.** Gıda yoksulluğu, vatandaşlarımızı çöp konteynırlarından, pazar yerlerinde kenara atılmış çürük ürünler arasından gıda aramaya mahkûm etmiştir.

ÇİFTÇİ, BORÇLARIYLA YALNIZ BIRAKILDI

AKP iktidarında Türkiye'de tarım ve gıda sektöründe büyük hasar görülmüştür. **SGK verilerine göre son 12 yılda çiftçi sayısı %48 azalmıştır. 2008 yılında 1 milyon 270 bin olan çiftçi sayısı 2019 yılında 600 bine gerilemiş, AKP iktidarı boyunca tarımda istihdam edilen kişilerin sayısında 3,5 milyona yakın azalma olmuştur.** Aynı gerileme, tarım arazileri için de geçerlidir. 2002 yılından beri tarım alanlarında %12,3; sebze bahçe alanlarında ise %15 daralma görülmüştür. Tarımda ekilecek toprağın ve çalışanların azalışı, maliyetlerin yükselişi ile birlikte Türkiye'de tarımsal üretimi zayıflatmış, gıda ihtiyaçlarımızı ithalata bağımlı hâle getirmiştir.

Tarımda ithalata bağlı gübre, zirai ilaç, tohum, mazot gibi temel girdilerin fiyatlarında dolar kuru artışları karşısında girdi fiyatları %90'lara varan yükseliş gerçekleşmiş, bu durum tedarik zincirlerinde kesintilere neden olmuştur. Bu girdileri kredi ile temin eden ve görevi tarım üreticisini desteklemek olan Tarım Kredi Kooperatiflerine, bankalara borçlanan üreticiler, süreçte destek görmeden ödenmeyen borçlar ile karşı karşıya kalmıştır. **Tarım sektörü borçları 2020 yılının Ocak-Aralık döneminde yaklaşık 20 milyar liralık artış göstermiş, bankalar tarafından takibe alınan kredi borcu ise 5 milyarı lirayı geçmiştir.**

Yıl sonuna ötelenen kredilerin ve üstüne binen yüksek faizlerin sonrasında çiftçi iflas etmiş, traktörüne, tarlasına, hayvanına el koyulmuştur. Özelleştirilen gübre fabrikaları, tarımsal ilaç üretiminde yetersizlik, tohumda dışa bağımlılık, yaşananlar sonrasında yeniden gündem olmuştur.

Pandemi sürecinde üretim ve hasatta yaşanan sorunlar, tohum, gübre, zirai ilaç ve akaryakıtta dışa bağımlı olunması, elektrik ve su faturalarındaki ve girdi maliyetlerindeki artışla, çiftçi âdeta yokluğa mahkûm edilmektedir. Çiftçilerimizin pandemiden önce de hâlihazırda mevcut olan, maliyetlerinin karşılığını alamama endişeleri bu süreçte daha da büyümüştür. Sokağa çıkma yasakları, semt pazarlarına sosyal mesafenin sağlanması amacıyla getirilen kısıtlamalar, tedarik zincirinin uzunluğu, özellikle küçük üreticilerin vatandaşlara erişimini etkilemiş, buna bir de kuraklık da eklenince çiftçilerimiz çıkmaza girmiştir. Bunun yanı sıra yeme içme ve turizm sektörlerinin pandemi sürecinde sekteye uğraması, tarımsal üreticileri de olumsuz etkilemiştir.

TÜRKİYE'NİN TEKNOLOJİ ALTYAPISI 21.YÜZYILDA UZAKTAN EĞİTİM VE ÇALIŞMA İÇİN YETERSİZ

Ülkemizde İnternet altyapısı erişim, kapasite ve hız açısından yetersiz ve çok pahalıdır. İnternet erişiminin temel bir insan hakkı olarak ele alındığı günümüzde, ülkemizde İnternet altyapı yatırımlarına ne yazık ki gereken önem verilmemiştir. Güçlü bir İnternet altyapısı hem eğitim, bilişim, iletişim ve teknoloji sektörlerinin gelişmesi açısından hem de gündelik yaşamımızı sürdürebilmemiz açısından önemlidir. Bu durum, yaşamsal ihtiyaçlarımızı gidermek için İnternete güvendiğimiz salgın günlerinde de daha da açığa çıkmıştır. Oysa Türkiye'de hanelerin yalnızca yarısında sabit İnternet bağlantısı mevcuttur.

Uzaktan çalışma ve uzaktan eğitim, özellikle sesli ve görüntülü arama hizmetlerinin daha çok kullanılmasına yol açmış ve hâlihazırda yetersiz olan İnternet altyapısı ve hatlar üzerindeki yükü artırmıştır. Bağlantılarda kopmalar, aksamalar ve yavaşlama

yaşanmış, iş ve eğitim faaliyetlerinde aksamalar meydana gelmiştir. Bugüne kadar yapılmış altyapı yatırımlarının yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Türkiye'de veri trafiğinin büyük kısmının gerçekleştiği sabit geniş bant yaygınlık oranı %19 iken, OECD ortalaması %31'dir. Sabit geniş bant İnternet içinde fiber payı ise Türkiye'de %22 iken OECD ülkelerinde ortalama %28'dir.

Dünyadaki diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemizde İnternetin yavaş olduğu göze çarpmaktadır. **Türkiye, Küresel İnternet Hızı Endeksi'ne göre mobil bağlantı hızında 139 ülke arasında 98.; sabit İnternet hattı hızında ise 176 ülke arasında 102. sırada yer almaktadır. İnterneti erişim gücü, fiyatı, yerel dil içeriği ve erişim politikalarına göre ülkeleri 100 basamakta sıralayan Kapsayıcı İnternet Endeksi'nde ise Umman, Kolombiya ve Hindistan'la birlikte 46. sıradadır. 24 Mbps ile Avrupa'nın en yavaş İnternetine sahiptir.** Bu hız, Polonya'nın dörtte birinden, Macaristan'ın ise beşte birinden azdır. Küresel Dijital Uçurum Endeksi'nde 8 bin 500 dolarla benzer ortalama gelir seviyesine sahip Kenya, Kosta Rika, Şili, Panama, Lübnan, Pakistan, Bangladeş ve Honduras'la İnternet erişiminde de aynı oranda güçlükler yaşadığı görülmektedir.

EĞİTİMDE BÜYÜK SORUNLAR VE EŞİTSİZLİKLER YAŞANIYOR

Salgın nedeniyle yaşamı en çok etkilenen gruplar arasında çocuklar ve gençler bulunmaktadır. Hareket özgürlükleri kısıtlanmış ve okulları kapatılmıştır. İlk etapta 16 Mart 2020 tarihinde okullar kapatılmış, 23 Mart 2020 tarihinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) yoluyla ya da diğer çevrimiçi araçlarla eğitime geçilmiştir. Sonbahar döneminde ise hazırlıksızlık ve plansızlık nedeniyle okul öncesi, ilk ve orta öğretim kurumları sürekli açılıp kapatılmış, sonunda tümüyle kapatılmasına karar verilmiştir.

Uzaktan eğitim, Türkiye'de eğitimin niteliksizliğini, plansızlığını ve 21. yüzyıla hazırlıksızlığını, öğretmenlerin sıkıntılarını, altyapı yetersizliklerini ortaya koydu. Başta engelli çocuklar, kız çocukları ve göçmen çocuklar gibi kırılgan

gruplar olmak üzere çocukların eğitime erişimde yaşadıkları sıkıntıları, çocuk istismarının boyutlarını ve çocuk bakımı politikalarının yetersizliğini gözler önüne sermiştir. Salgın, çocuklar arasındaki eşitsizlikleri derinleştirmiştir. Pandemi kısıtlamalarından en çok etkilenen alanlardan biri eğitim olduğu halde, tedbirlere dair görüşlerin oluşturulduğu Bilim Kurulu'nda eğitim sektörünü temsilen bir yetkili bulunmamaktadır. Okullara dair kısıtlamalar görüşülürken eğitimcilerin meslek örgütlerine danışılmamıştır.

Pek çok ülkede yetişkinlerin yoğun olduğu kurumlar ve işyerleri kapatıldığı halde okullar açık tutulmaya çalışılırken, Türkiye'de salgın ilk olarak okullar kapatılarak kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Oysa uzmanlar, okulların kapatılmasının yalnızca çocuklar için değil, tüm toplum için olumsuz sonuçları olacağı konusunda uyarılarda bulunmuşlardır. Okulların kapatılması ve 18 yaş altına getirilen sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte çocukların eve kapanmasının, kas ve kemik erimesi, obezite, zekâ gelişiminde gerileme ya da duraklama gibi sosyal, bilişsel ve fiziksel hasarlara neden olacağı belirtilmiştir. **Bu sürecin aynı zamanda eğitimden kopuşu hızlandırma ve okullaşma oranını düşürme riski de bulunmaktadır.** Özellikle kız çocuklarının okullaşma oranlarında düşüş, evlendirilme oranlarında, çocuk işçiliğinde ve çocuk istismarında artış olacağı tahmin edilmektedir.

SINAVLAR YAPBOZA DÖNDÜRÜLDÜ; ÖĞRENCİLER MAĞDUR EDİLDİ

2020 yılındaki merkezi sınavlara giren öğrenciler de AKP'nin plansızlığının ve beceriksizliğinin kurbanı olmuştur. 7 Haziran'da yapılması planlanan Liselere Geçiş Sınavı (LGS) 20 Haziran'a ertelenmiştir. 20-21 Haziran'da yaklaşık 2,5 milyon öğrencinin katılması beklenen Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) ise önce 25-26 Temmuz'a ertelenmiş, sonrasında ise 27-28 Haziran tarihlerine çekilmiştir. Hâlihazırda sınavdaki hijyen ve sosyal mesafe koşullarından çekinen öğrenciler, tarihlerin sürekli değiştirilmesiyle oluşan belirsizliğin

gölgesinde endişeleriyle baş başa bırakılmışlardır. Sınava hazırlık sürecinde okula gidemeyen, 18 yaş altına getirilen sokağa çıkma yasağı nedeniyle eve kapanmış olan gençlerimizin bu belirsizlik nedeniyle motivasyonları daha da düşürülmüştür. AKP, plansızlığı ve hazırlıksızlığı ile gençlerimizin geleceğiyle oynamış, ümitlerini kırmıştır.

UZAKTAN EĞİTİM BAŞARISIZ OLDU; SORUMLU ARANIYOR

İnternet altyapısının milyonlarca öğretmen ve öğrencinin eğitimi çevrimiçi sürdürebilecekleri niteliğe sahip olmaması, EBA altyapısının yetersizliği, öğretmen ve öğrencilerin gerekli cihazlara ve teknolojik becerilere sahip olmaması, uzaktan eğitimin bir fiyasko olmasına neden olmuştur. Öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli cihazlara ve İnternet bağlantısına sahip olmaması, eğitimde yaşanan eşitsizliklerin derinleşmesine neden olmaktadır. Bazı öğrencilerimizin geleceği, bu olanaklardan mahrum kaldığı için etkilenecek, kiminin sene kaybetmesine neden olacaktır.

6 milyon öğrenci İnternet erişimi ya da cihazları olmadığı için EBA'yı etkin kullanamamış, 2 milyon 660 binden fazla öğrenci ise EBA'ya hiç erişememiştir. Öğrencilerin yalnızca yarısının evinde sabit İnternet hattı mevcuttur. Kırsal bölgelerde yaşayan 1,5 milyon öğrencinin yaşadığı bölgede İnternet altyapısı yoktur. Öğrencilerin %5'inin televizyonu bile yoktur. EBA'ya giriş yapabilenlerin %60'ından fazlası, yani 8,5 milyon öğrenci ise dersleri küçük cep telefonu ekranından takip edebilmiştir. Öğrencilerin yalnızca %38'inin tablet ya da bilgisayara erişimi mevcuttur.

Birden fazla çocuğu olan ailelerde çocuklar, evlerinde bulunan cihazları dönüşümlü kullanmak zorunda kaldığı için dersleri düzenli takip edememişlerdir. Hem uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanan hem de döviz kurlarındaki artışla birlikte beklenmedik şekilde yükselen eğitim maliyetiyle karşı karşıya kalan ebeveynler, uzaktan çalışmanın yaygınlaşmasıyla birden fazla bilgisayar ya da tablet satın almak zorunda kalarak büyük bir masrafın altına girmek zorunda kalmıştır. Bunun yanı sıra her ebeveynin çocuğuna uzaktan eğitimde destek olmak için gerekli donanımına sahip olmaması öğrencilerin başarısına ve katılımına yansımıştır.

Tokat'ın Zile ilçesinden 39 km uzaklıktaki 400 nüfuslu Ali Hoca köyünde yaşayan 18 öğrenci, köy merkezinde İnternet olmaması ve telefon hatlarının çekmemesi nedeniyle EBA'dan dersleri takip edebilmek için her gün köyden 3 km uzaklıktaki dağın tepesine gitmektedir. Dağa kurulan bir çadırda dersleri takip etmeye çalışan öğrenciler, buraya soğukta saatlerce yürüyerek ulaşabilmektedir.

Ayrıca EBA altyapısı, bu yoğunluğu kaldırabilecek nitelikte değildir. Eğitim sırasında altyapı sürekli çökmüş ve eğitim kesintiye uğramıştır. Bu süreçte yüz yüze eğitime dönüş için gerekli hazırlıklar yapılabilecekken bu konuda hiçbir adım atılmamıştır. 2021 yılında bile İstanbul dahil birçok kentimizde pek çok öğrencimiz hâlen birleştirilmiş sınıflarda eğitim görmektedir. Bunun yanı sıra sınıf mevcutları ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı OECD ortalamalarının üstündedir. **Türkiye'de resmi ortaokullarda ortalama sınıf mevcudu 26 iken OECD'de bu rakam ortalama 23'tür. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise Türkiye'de 17 iken OECD ülkelerinde ortalama 13'tür.** Pandemi koşullarında yüz yüze eğitimi sürdürmeye uygun yeni derslikler yapılırsa hem salgında hem de sonrasında öğrencilerimizin daha düşük mevcutlu sınıflarda sağlıklı bir biçimde nitelikli eğitim alma fırsatı artacaktır. Bunun yanı sıra atama bekleyen yüz binlerce öğretmenimizin ataması gerçekleşecektir.

EĞİTİM SİSTEMİ DAHA DA NİTELİKSİZLEŞİYOR

Ülkemizde eğitim sistemi yıllar içinde giderek niteliksizleşmiş, öğrencilerimiz diğer ülkelerdeki yaşitlarından geride kalmıştır. PISA2018 sonuçlarında Türkiye, tüm alanlarda OECD ortalamasının altında kalmıştır. **Refah Endeksi'nde nitelikli eğitime erişim açısından 2006 yılında dünyadaki 167 ülke arasında 102. sıradayken, 2020 yılında 118. sıraya gerilemiştir.** Derslerin EBA'dan işlenmeye başlanmasıyla birlikte, eğitim sisteminin içeriğinin yetersizliğini ve niteliksizliği tüm ülke görmüştür. AKP'nin yapboza çevirdiği sınav sistemi ve çağdaşıktan uzak içeriği ile eğitim sistemi, öğrencilerine nitelikli, eşitlikçi ve verimli bir eğitim sunamaz hâle gelmiştir. Eğitim sistemlerini bu kriterlere göre değerlendiren **Sürdürülebilir Yönetişim Göstergeleri Ağı sıralamasında Türkiye, 41 ülke arasında sondan ikinci sıradadır.**

KISITLI KAYNAKLAR İSRAF EDİLDİ

Uzaktan eğitim, eğitim sistemimizin dijital, interaktif, dinamik öğrenme için hazırlıklı olmadığını gözler önüne sermiştir. Etkileşimli içeriğin ve dijital materyallerin yokluğu, müfredatın uzaktan eğitime göre uyarlanmaması hem öğrenciler hem öğretmenler açısından sıkıntılara yol açmıştır. Yalnızca pandemi koşulları için değil, 21. yüzyılda çağı yakalayan bir eğitim sistemi için bu nitelikler çok önemlidir, fakat AKP iktidarı bu nitelikte bir eğitime yatırım yapmamıştır. Bunun yerine, bütçeler Fatih Projesi gibi rant projelerine aktarılmıştır. 2010 yılında başlayan, 2014 yılında tamamlanması planlanan ve eğitimde teknoloji kullanımını artırmayı hedefleyen **Fatih Projesi, aradan geçen on yıla rağmen hala tamamlanmamıştır. Proje için 3,4 milyar TL harcanmış, 2016-2020 yılları arasında 10 milyon 600 bin tablet dağıtma hedefi gerçekleşmemiştir.** Asrın projesi olarak sunulan Fatih Projesi israf ve iflas projesi olmuştur. Ülkemizin öz kaynakları sonuç alınmayan bu tür projelerle israf edildiği için, ne öğrenci ve öğretmenlere vaat edilen teknolojiler ulaştırılmış ne de canlı erişim kapasitesi yalnızca 1 milyon öğrenci olan EBA'nın kapsamı artırılmıştır. Oysa 2005 yılında yürürlüğe girmiş olan **Evrensel Hizmet**

Fonu kapsamında bugüne kadar birikmiş olduğu tahmin edilen 11 milyar liralık Evrensel Hizmet Geliri ile tüm öğrenci ve öğretmenlerimize orta-üst kalitede birer öğrenci tableti almak mümkündür.

Çocuklarımızın bilgisayar ve İnternet ihtiyacını karşılamak, Anayasamızın 42. maddesinde temel bir hak olarak belirtilen eğitim hakkı çerçevesinde devletin görevidir.

ÖĞRETMENLERİN SORUNLARI KATLANDI

Uzaktan eğitime, altyapısına ve içeriğine dair hazırlıksızlık, yalnızca öğrencilerimizin değil, öğretmenlerimizin de sorunlarının derinleşmesine ve hem mesleki hem kişisel yaşamlarının güçleşmesine neden olmuştur. Öğretmenlerimizin uzaktan eğitime dair deneyimi bulunmamaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı konuya dair yol gösterici bir çalışma yapmamış, öğretmenlere rehberlik hizmeti ve uzaktan eğitim uygulama ve materyal geliştirme konusunda destek sunmamıştır. Dijital teknolojilerin ve eğitimin nasıl sürdürüleceğine dair bilgilendirmenin yokluğu, öğretmenlerimizi kendi çözümlerini üretmek zorunda bırakmıştır.

Aynı zamanda ders saatlerinin belirsizliği, neredeyse esnek çalışma saati düzenine geçmiş olmaları, uzaktan eğitimle iş yükünün artması, öğretmenlerin iş-yaşam dengesini alt üst etmiş, tükenmişliğe ve verimsizliğe neden olmuştur. Ebeveyn olan öğretmenlerimizin kendi çocukları da uzaktan eğitim almaktadır. Bu durum, özellikle İnternet altyapısı ve cihaz sıkıntısı çeken öğretmenlerimizin evlerinde sorunlara neden olmaktadır.

Öğretmenler, görev tanımlarında bulunmadığı halde İçişleri Bakanlığı'nın genelgesiyle fiyasyon ekiplerinde

çalıştırılmaktadır. Bu görev icabı, pozitif tanısı almış kişileri ve temaslıları kapı kapı gezip kontrol ederek kullara uymayanlar hakkında tutanak tutmaktadırlar. Gönüllülük esasına dayanmayan bu görev, öğretmenleri ve ailelerindeki risk grubu içindeki kişileri tehlikeye atmaktadır. Salgını önleme amacıyla eğitim uzaktan gerçekleştirilirken, öğretmenlerin ve yakınlarının sağlığı, görev tanımlarında bulunmayan bir sebeple riske atılmaktadır. **Daha da önemlisi, Mart 2021 itibarıyla okullar açıldığı halde öğretmenlerimizin %10'u bile aşılammıştır.** Yüz yüze eğitimin başlamasıyla aşılammayan öğretmenlerimizin sağlığı tehlikeye girecektir.

ÜCRETLİ ÖĞRETMENLER SİSTEM DIŞINA ATILDI

AKP iktidarında öğretmenlik mesleğinin karşı karşıya olduğu sorunlardan biri, en temel hakları ve kanuni statüleri açısından ayrıştırılmalarıdır. Aynı işi yapan öğretmenler, farklı statülerde istihdam edilmektedir. Pandemi döneminde de bu ayrışma özellikle ücretli öğretmenler açısından derinden hissedilmiştir. **Ülkemizde 80 binin üzerinde ücretli öğretmen, pek çok haktan mahrum şekilde görev yapmaktadır.** Uzaktan eğitimde görevlendirilmeleri yapılmamış olan bu öğretmenlerimiz geçimlerini sağlayamaz hâle gelmişlerdir. Oysa **Sayıştay'ın 2020 Millî Eğitim Bakanlığı Raporu'na göre ülkemizde 138 bin 393 öğretmene ihtiyaç vardır.** Buna rağmen yalnızca 20 bin öğretmen ataması yapılacağı açıklanmıştır. On binlerce ücretli öğretmenimiz resmi olarak atanmadan görev beklemeye devam etmekte, uzaktan eğitim sürecinde mesleklerinden ve öğrencilerinden uzak bırakılmaktadır.

MESLEK LİSELERİ FABRİKAYA; ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLER İSE UCUZ İŞÇİYE DÖNÜŞTÜRÜLDÜ

17 Mart 2020'de Millî Eğitim Bakanlığı'nın açıklamalarından sonra meslek liseleri, tüm öğrencileri ve öğretmenleriyle birlikte dezenfektan, maske, siperlik ve tulum üretmeye başlamıştır. 3 Nisan 2020'de 20 yaş altına gelen sokağa çıkma yasağından sonra üretime öğretmenler devam

etmiştir. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli tedbirler alınmadığı hâlde birer üretim merkezi gibi işleyen meslek liseleri, bu süreçte öğrenciler ve öğretmenler için başka riskler de oluşturmuştur. Mersin’de bir endüstri meslek lisesinde bir kimya öğretmeni, dezenfektan üretimi sırasında gerçekleşen patlamada yaşamını yitirmiştir. 5 Ekim tarihinde mesleki derslerde yüz yüze eğitim ve stajlar başlamış, 20 Kasım’dan itibaren meslek liselerinde de tamamen uzaktan eğitime geçilmiştir. Fakat 12. sınıf öğrencisi 488 bin öğrenci Kovid-19’a karşı savunmasız koşullarda zorunlu stajlarına devam etmiştir. Meslek liselerinde eğitim süreci de sürekli değiştirilen uygulamalar nedeniyle olumsuz etkilenmektedir.

EĞİTİMDE EŞİTSİZLİKLER DERİNLEŞTİ; EĞİTİMDEN KOPUŞ ARTTI

Çocuk yoksulluğu oranının %25 olduğu Türkiye, bu alanda OECD’de en kötü durumdaki üçüncü ülkedir. Kovid-19 pandemisinin neden olduğu iş ve gelir kayıplarıyla derinleşen yoksulluğun bu oranı daha da artırması beklenmektedir. Türkiye’de çocuklar, yalnızca eğitim alanında değil, en temel ihtiyaçları açısından yoksulluk ve yoksunluk çekmektedir. Özellikle pandemi sürecinde beslenme yetersizliği yaşadıkları görülmektedir. Ev ortamlarının olumsuzluğu eğitim sürecini de sekteye uğratmaktadır. Kalabalık evlerde, kendilerine ait çalışma mekânları olmayan çocuklar, eğitimden daha kolay kopabilmektedir.

Salgının getirdiği olumsuzluklar, yoksul ailelerinin çocuklarını ve kırıl durumda olan çocukları savunmasız bırakmıştır. Okulların kapalı olması ailelerde çocuk bakımı ve ev işi yükünü artırmıştır; bu konuda ailelerin kız çocuklarından destek beklemesi, kız çocukların okullaşma oranlarında düşüş beklenmesine neden olmaktadır. **2019 yılı verilerine göre Türkiye genelinde eğitimde olması gereken 6-17 yaş arası 770 bin çocuk eğitim yaşamını sürdürmemektedir. Bunların yarısını kız çocukları oluşturmaktadır.** Pandemi sürecinde kız çocuklarına ev içinde yüklenen roller ve sorumluluk, evlendirilme ihtimallerinin daha yüksek olması, bu konuda önlem almayı gerektirse de, AKP

iktidarı pandemi öncesinde olduğu gibi bu süreçte de bu hassas konuda sessiz kalmaktadır.

Uzmanların salgın sürecinde çocukların yaşayabileceği olumsuzluklar açısından yaptıkları bir diğer uyarı, çocuk istismarı vakalarında artış olabileceğidir. Öğretmenler ve adli makamlar gibi yardım ve bildirim kurumlarına ve mekanizmalarına erişimin kısıtlı olması, istismara uğrayan çocukların seslerini duyuramamalarına neden olmaktadır. Çocuk istismarı, hâlihazırda Türkiye’de çocukların maruz kaldığı en büyük sorunlardan biridir. Adalet Bakanlığı’nın 2019 yılı adli istatistiklerine göre Türkiye’de “cinsel dokunulmazlığa karşı suç” kapsamında açılan 49 bin davanın yarıya yakını çocuklara karşı işlenen suçları içermektedir. Çocukların cinsel istismarı için açılan davaların sayısında 2012-2019 yılları arasında %29 artış görülmüştür. Hâlihazırda büyük bir sorun olan çocuk istismarı tehlikesi, çocukların eve kapalı kaldıkları koşullarda artış gösterme ihtimali taşımaktadır. **Barolar tarafından hazırlanan raporlarda, çocuk istismarı için görevlendirilen avukat sayısının salgın sırasında neredeyse üç kat azaldığı,** bunun sebebinin çocukların koruyucu mekanizmalara erişememeleri olduğu belirtilmiştir.

TARIM İŞÇİSİ ÇOCUKLARIN MAĞDURİYETİ KATLANIYOR

Aileleriyle birlikte mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan çocukların okullaşma ve okula devam oranları hâlihazırda bir sorun teşkil etmektedir. Çalıştıkları tarla ve bahçelerin uzaktan eğitim koşullarına uygun olmaması, gerekli cihazların ve İnternet erişiminin olmayışı, eğitime erişimde normal koşullarda da sıkıntı çeken bu çocuklar için durumu daha da güçleştirmiştir. Buna rağmen Millî Eğitim Bakanı sosyal medyada bir mevsimlik çocuk işçisi ile paylaştığı görüntülerde adeta çocuk işçiliği meşru kılan bir söylem kullanmış, çocuklarla daha çok ilgilenilmesi için kendi bakanlığı ya da hükümet yerine öğretmenlere ve müdürlere çağrı yapmış ve tepki toplamıştır.

Türkiye’de 2020 yılında 14 yaş ve altı 22 çocuk ve 15-17 yaş arasında 46 genç işçi

yaşamını kaybetmiştir. Ancak hâlâ mevsimlik tarım işçiliğini çocuklara uygun gören bir söylem, sorunun çözümü için yapıcı değil, yıkıcı bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

SIĞINMACI VE GÖÇMEN ÇOCUKLAR EĞİTİMDEN DAHA DA KOPUYOR

Salgın sürecinde eğitimde tutmanın daha güç hâle geldiği bir diğer kırılma grubu da sığınmacı ve göçmen çocuklardır. Türkiye’de yaşayan en kalabalık göçmen grubu olan Suriyeli sığınmacı nüfusunun 1 milyon 82 bin 172’si eğitim çağındadır, yani eğitim çağındaki Suriyeliler toplam Suriyeli nüfusunun üçte birini oluşturmaktadır. Fakat bu grubun %63’ü okula gitmemektedir. Uzaktan eğitimin sorunlarının kırılma noktalarını artırmasıyla, okullaşma oranının daha da düştüğü düşünülmektedir. Sosyal bağların kopması, Suriyeli çocukların uyum sürecinin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Salgının yol açtığı sorunlarla derinleşen ekonomik kriz nedeniyle çalışmak zorunda olanların sayısının arttığı tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra gerekli cihazların yokluğu ve İnternet erişiminde yaşanan sıkıntılarla birlikte dil becerisi kısıtlı olan çocuklar dersleri EBA’dan takip etmekte zorlanmakta ve yine dil engeli nedeniyle ebeveynlerinden destek alamamaktadır.

ÜNİVERSİTELER ARASINDAKİ ALTYAPI FARKLILIKLARI GÖZLER ÖNÜNE SERİLDİ

Pandeminin başlamasıyla birlikte 16 Mart 2020 günü üniversitelerde eğitime ara verilmiş, bazı üniversiteler 23 Mart 2020’den itibaren, bazıları ise daha sonraki tarihlerde uzaktan eğitime geçmiştir. Ülkemizdeki 207 üniversitede eğitim gören 7,5 milyon öğrencinin eğitiminde, altyapı eksiklikleri, uzaktan eğitime hazırlıksız olunması, İnternet erişimindeki sıkıntılar nedeniyle aksamalar meydana gelmiştir. Ders işlenişi, sınavların nasıl yapılacağı gibi konular üniversitelerin inisiyatifine bırakılmış, her üniversitenin altyapısının aynı ölçekte hazır olmaması eğitimde eşitsizliği daha da artırmıştır. YÖK, eğitimde eşitlik ilkesine aykırı olan bu durum için somut bir önlem almak yerine öğrencilere kayıt dondurma hakkı tanımış, sosyal devlet ilkesi

çerçevesinde uzaktan eğitimin getirdiği sorunlara daha kapsamlı çözüm bulmak yerine üniversiteleri kendi çözümlerini üretmek konusunda desteksiz bırakmış ve öğrencilerin dönem kaybetmelerine göz yummuştur.

Bu süreçte hem öğrencilerin hem de öğretim üyelerinin özellikle İnternete ve cihaza erişim ve İnternet altyapısı nedeniyle sıkıntı çektiği görülmektedir. **10 üniversite öğrencisinden 3’ü İnternete erişmekte zorluk yaşamaktadır; 4’ünün yaşadığı bölgede İnternet altyapısı uzaktan eğitimi gerçekleştirmek için yeterli değildir. Her 10 öğrenciden yalnızca 1’i üniversitesinden altyapı desteği aldığını belirtmiştir.**

PANDEMİDE AİLE İÇİ ŞİDDET VE KADINA KARŞI ŞİDDET ARTTI

AKP iktidarında Türkiye’de kadın hakları gerilemiş, bunun bir göstergesi olarak kadına karşı şiddet önü alınamaz şekilde artmıştır. **Dünya Ekonomik Forumu Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporuna göre Türkiye, cinsiyet eşitliğinde 14 yılda 29 basamak birden gerilemiş, 153 ülke arasında 130. sıraya yerleşmiştir. OECD ülkeleri arasında ise kadına şiddetin en yaygın olduğu ülkedir. Kadınların %38’i yaşamı boyunca en az bir kere şiddete uğradığını söylemektedir.** Kadına karşı şiddet ülkemizin en büyük sorunlarından biri olmayı sürdürmektedir.

Kovid-19 pandemisi döneminde kadına karşı şiddette bir artış meydana gelmiştir. **İstanbul’da 2020 yılının Mart ayında, 2019 yılının aynı dönemiyle karşılaştırıldığında aile içi şiddette %38,2 artış görülmüştür.** İçişleri Bakanlığı’nın acil yardım ihbar uygulaması KADES’i Şubat 2021 itibarıyla

1,5 milyon kadın indirmiştir. Bu, en az 1,5 milyon kadının ölüm korkusu yaşadığını göstermektedir. Ülke çapında 2020 yılında 300 kadın cinayeti işlenirken, 171 kadın şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. İçişleri Bakanlığı ise 2020'de işlenen kadın cinayeti sayısını 266 olduğunu, bu durumda 2019'a göre %21 azalma olduğunu ve bunun bir başarı olduğunu ima etmiştir. Oysa konu üzerine çalışan STK'ların raporladığı oranlar gerçek rakamların bunun çok üzerine olduğunu göstermektedir. Cinayetlerin azalmasının bir başarı olduğu iması, şiddetin önlenemediği anlamına gelmemekte, aksine, kısıtlamalar nedeniyle şiddet failleriyle aynı mekânda kapalı kalan kadınların daha büyük risk altında olduğu anlamına gelmektedir.

Evde kalma süresinin uzaması, pandemi sürecinin ve ekonomik krizin getirdiği ekonomik sorunlar, stres, evin dışıyla iletişimin azalması, adli ve sosyal yardım mekanizmalarına ve koruma hizmetlerine erişimin kısıtlı olması, şiddetin artmasının temel nedenlerinden bazılarıdır. Pandemi sürecinde çoğu meslek grubu için evden çalışmaya geçilmesiyle birlikte kadınların yükü artmış; kadınlar, iş, ev işi ve bakım sorumluluklarının tümünü yüklenmek zorunda kalmışlardır. Aile içi şiddet mağdurları normal koşullar altında da emniyet güçlerine başvurmaktan ya da hastaneye gitmekten çekinebilirken bu çekingenlik pandemi sürecinde daha da artmış, dolayısıyla şiddet vakalarının kayıt altına alınmasını da güçleştirmiştir. Pandemi nedeniyle sığınma evlerine de yeni başvuru kabul edilememiştir.

PANDEMİDE SİĞINMACI, MÜLTECİ VE GÖÇMENLERİN DURUMU BELİRSİZLİĞİNİ KORUYOR

Türkiye'de resmi rakamlara göre 3,6 milyonu geçici koruma altında Suriyeli, başka ülkelerden gelen 1 milyon sığınmacı ve mülteci vardır; fakat kayıtlı olmayan düzensiz göçmenlerle birlikte toplam sayının çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. Kovid-19 pandemisi, ülkemizdeki sığınmacı, mülteci ve göçmenleri de her alanda olumsuz etkilemiştir. Çoğu inşaatlarda, küçük atölyelerde ve işletmelerde kayıt dışı çalışan

sığınmacı ve mülteciler, iş yerlerinin kapanmasıyla işsiz kalmıştır. Kira ve faturalarını ödemekte, gıda gibi temel ihtiyaçlarını temin etmekte sıkıntı yaşamaktadır.

Sığınmacı ve mülteciler arasında Koronavirüs riski hem barınma koşulları nedeniyle hem de sağlık hizmetlerine erişimin sorunlu olması nedeniyle yüksektir. Türkiye'de her 5 mülteci den 1'inin içme suyuna, her 3 mülteci den 1'inin ise hijyen maddelerine erişimi yoktur. Hâlihazırda yoksulluk ve sefalet içinde yaşayan mülteciler, özellikle gıda ve ilaç teminindeki sıkıntılar nedeniyle riske açık hâle gelmektedir. **Mültecilerin %45'i yoksulluk sınırının altında, %14'ü aşırı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. 2019 yılı itibarıyla kentsel alandaki mültecilerin %23'ünün, kırsal alandakilerin ise %58'inin sağlık hizmetlerine erişimi olmadığı belirtilmiştir.** Pandemi koşullarında sağlık hizmetlerine erişimin daha da güçleştiği düşünülmektedir. Kayıt dışı olan düzensiz göçmenler, sınır dışı edilme ve fişlenme korkusuyla hastanelere başvurmamaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimlerinin kısıtlı olması ve dil bariyeri, pandemi konusunda, hastalık durumunda yapılacaklara, tedbir ve kısıtlamalara dair bilgiye erişimlerinde de sıkıntı yaratmaktadır. Bunun yanı sıra sığınmacı, göçmen ve mülteciler için bir aşılama planı yapılmamış olması, riskleri daha da artırmaktadır.

27 Şubat 2020'de Türkiye'den Avrupa'ya geçmek isteyenlerin engellenmeyeceği açıklanmış, bunun üzerine binlerce göçmen ve mülteci Pazarkule sınır kapısında beklemeye başlamıştır. Pandemi nedeniyle sınırlar kapatılmaya başlamış, 18 Mart günü bu sınır kapısı da kapatılmıştır. Günlerdir burada bekleyen göçmenler bu alandan uzaklaştırılmıştır. Daha sonra alanın tümüyle boşaltılmasına karar verilmiştir. Plansız bir şekilde yönetilmeye çalışılan bu süreçte fiziksel mesafe kurallarına uyulması için gerekli koşullar yaratılmamış, otobüslere doldurularak geri gönderildikleri merkezlerde hem göçmenlerin hem de diğer vatandaşların sağlığı riske atılmıştır.

CHP NE YAPACAK?

AİLE DESTEKLERİ SİGORTASI HER KOŞULDA AİLELERİMİZİN YANINDA OLACAK

Cumhuriyet Halk Partisi, vatandaşlarımızın sosyal devlet ilkesi çerçevesinde sahip oldukları haklar tarafından korunmaları gerektiğinin bilincindedir. **Cumhuriyetimizin İkinci Yüzyılının** güçlü sosyal devlet anlayışının ilk adımı olan **"Aile Destekleri Sigortası"** hayata geçirilecek, yoksul vatandaşlarımıza hanelerinin durumlarına göre yapılacak takviye sayesinde asgari bir gelir düzeyi sağlanacaktır. **"Lütuf" değil, "vatandaşlık hakkı"** olarak verilecek bu destekler, kriz anlarında halkımızın refahını ve gelirini güvence altına alacaktır.

CHP'nin tasarladığı **Aile Destekleri Sigortası**, yurttaşlarımızın yalnızca ekonomik olarak refaha kavuşmasını değil, kurumsal yapısı ve ek destekleriyle tüm bireylerin güçlenmesini ve eşitsizlik sorununu ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda planlanan sosyal destekler, tüm aile bireylerini ve her ailenin özel koşullarını göz önünde bulundurmaktadır. Destekler, yoksul her birey ve ailenin sosyal güvence kapsamında olup olmadığına bakmaksızın yoksulluk sınırına uzaklığı gözetilerek verilecektir. Çocuklar, eğitim, yetişkinler için sosyal uyum, engelli bireylerin eğitimi ve istihdamı, yaşlı bakımı ve sağlık hizmetleri için ek destekler sunulacak, bu destekler sürdürülebilir bir kalkınmanın ve toplumsal güçlenmenin bir aracı olarak kullanılacaktır.

KRİZ YÖNETİMİNDE ŞEFFAFLIK; DOĞRU BİLGİ EDİNME HAKKI VE KOORDİNASYON GÖZETİLECEK

Kriz dönemlerinde yönetimde şeffaflığın sağlanmasına ve halkın doğru bilgilendirilmesine öncelik verilmelidir. CHP, sağlık konusunda karar alma süreçlerinde görüşü alınacak en önemli merciin sağlık çalışanları ve uzmanları olduğunun bilincindedir. Bu doğrultuda, **salgın gibi halk sağlığı krizlerinde uzmanlar ve sağlık meslek grubu temsilcileriyle düzenli iletişim kurulacak, tedbirler bu grupların görüş ve tavsiyelerine göre oluşturulacaktır.**

Vatandaşlarımız duruma ilişkin şeffaf ve doğru biçimde bilgilendirilecektir. Halkımızın bilgi almasını kolaylaştıracak dijital teknolojiler hızla kullanıma sokulacaktır. **Kriz anlarında yerel yönetimlerle hızla koordinasyon kurulacak; yerel yönetim destekleri aracılığıyla vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarından yoksun kalmamaları sağlanacaktır.** Yerel yönetimler bilginin halkımıza pürüzsüz şekilde ulaştırılabilmesi için etkin rol üstlenecektir. Ayrıca, pandemi gibi tüm dünyaya hâkim olan sağlık krizlerinde uluslararası koordinasyon ve dayanışma çabalarına eksiksiz katılım sağlanacak, diğer ülkelerle bilgi alışverişi aksatılmayacaktır.

SAĞLIKÇILARIMIZI YALNIZ BIRAKMAYACAĞIZ; KOVİD-19'U MESLEK HASTALIĞI KABUL EDECEĞİZ

Sağlık hizmetlerimizi güçlendirmek için sağlık personeli açığı kapatılacak, personel sayısı uluslararası standartlara ulaştırılacaktır. Her kademedeki sağlık çalışanının eğitimlerine uygun kadrolara atanmaları sağlanacaktır. **Tüm sağlık çalışanlarının adil bir temel ücret alması sağlanacaktır.** Yıpranma payı ile ilgili düzenleme hızla hayata geçirilecektir. Ek ödemelerin maaş ve emekliliklerine yansımaları sağlanacaktır. Sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti önleyecek yasal düzenleme hayata geçirilecek, sağlıkçılarımızın huzur içinde çalışabilmeleri için can güvenliklerini sağlayacak her türlü tedbir alınacaktır. Salgın gibi sağlıkçıların yaşamını tehdit eden kriz durumlarında, fedakârca çalışan sağlık çalışanlarımızın güvenliği en büyük önceliğimiz olacaktır. Çalıştıkları koşullar sebebiyle hastalanmaları ya da vefat etmeleri durumunda **"meslek hastalığı"** uygulaması otomatik olarak devreye girecek, kendilerinin ve ailelerinin kanuni bütün haklardan eksiksiz şekilde faydalanmaları sağlanacaktır.

YERLİ AŞI, İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ SEKTÖRLERİNİ MUTLAKA GÜÇLENDİRECEĞİZ

Kovid-19 pandemisi yerli aşı, ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerinde kendine yeterliliğin önemini bir

TARIM BORÇLARI

20 Tarım sektörü borçları yaklaşık 20 milyar liralık artış göstermiştir.

KREDİ BORÇLARI

5 Takibe alınan kredi borcu 5 milyar lirayı geçmiştir.

BANT TRAFİĞİ YETERSİZ

%19 Sabit geniş bant yaygınlık oranı Türkiye'de %19 iken, OECD ortalaması %31'dir.

EN YAVAŞ İNTERNET

24 24 Mbps ile Türkiye, Avrupa'nın en yavaş İnternetine sahiptir.

kere daha göstermiştir. **CHP, sağlık alanında ortaya koyacağı AR-GE teşvik uygulamaları ve vereceği desteklerle yerli aşı, ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerimizi güçlendirecek, ülkemizin dışa bağımlılığını azaltacak ve firmalarımızın rekabet gücünü artıracaktır.** Üniversite, sanayi ve devlet arasında iş birliği desteklenecek, bu sektörlerde nitelikli insan kaynağı artırılacaktır. Tıp ve eczacılık fakülteleri ile ilgili mühendislik ve temel bilim bölümlerinin araştırma kaynakları artırılacak ve özel teşvikler sunulacaktır.

TÜM VATANDAŞLARIMIZIN SAĞLIK HİZMETLERİNE EŞİT ERİŞİMİNİ SAĞLAYACAĞIZ

Salgın hastalık ve pandemi durumunda ihtiyaçları olan aşı ve ilaçlar vatandaşlarımıza ücretsiz olarak sunulacaktır. Eşit yurttaşlık ilkesi çerçevesinde herkesin bu **aşı ve ilaçlara kamu hizmeti olarak eşit fırsatlarla erişmesi sağlanacak, risk gruplarını önceleyerek halk sağlığı güvence altına alınacaktır.** Aşı, ilaç ve tedavilere dair bilimsel değerlendirmelerin şeffaf ve etkin olarak yapılması ve kamuoyuna doğru bilgi aktarımı yapılması sağlanacaktır.

Şehir içinde kapatılmış olan hastaneler yeniden açılacak, **sağlık kurumlarımızın kapasitesi ve altyapısı iyileştirilecektir.** Her bölgeye nüfusun yoğunluğuna ve ihtiyaca göre tam donanımlı sağlık merkezleri ve branş hastaneleri kurulacaktır. **Sağlık hizmetlerinden katkı payı, ek ücret gibi ödemeler kaldırılacak, vatandaşlarımızın nitelikli sağlık hizmetine cepten harcama yapmadan erişmesi sağlanacaktır.** Tıp fakültelerinin araştırma altyapıları güçlendirilecek, kaynak, donanım ve personel ihtiyaçları karşılanacaktır.

KRİZ KARŞISINDA HİÇBİR KESİM VE MESLEK YALNIZ BIRAKILMAYACAK

Esnafımızın sorunlarını çözebilmek için bir **Esnaf Bakanlığı** kurulacaktır. **Esnafın kira stopajı kaldırılacak, sicil affı çıkarılacaktır.** Kriz dönemlerinde esnafımızın kullandığı krediler, faizsiz olarak taksitlendirilecektir. Esnafımızın sosyal güvenlik primleri, pandemi nedeniyle kapalı oldukları dönemde Hazine tarafından karşılanacaktır. Kamu kurumları, kapalı oldukları sürece, kiracısı oldukları esnafımızdan kira almayacak, zarara

uğrayan esnafa kira desteği sağlanacaktır. Sokak esnafı, müzisyenler gibi kayıt dışı çalışmanın yaygın olduğu sektörlerde çalışanlar kayıt altına alınacak ve güvenceye kavuşturulacaktır. Pandemiden büyük yara almış turizm, eğlence, konaklama ve ulaştırma sektörlerinin banka kredileri yapılandırılacak, **“Turizm Tanıtma Fonu” ve “Konaklama Vergisi” kaldırılacaktır.** Hizmet sektörünü yeniden ayağa kaldırmak için gerekli tedbirler alınacak, bir başka kriz anında esnafımızın zora düşmemesi için destekler ve teşvikler düzenlenecektir. Bu tür durumlarda iş ve gelir kaybına uğrayan her sektöre destek olunacak, hiçbir vatandaşımız yalnız bırakılmayacaktır. **İşsizlik Sigortası'nın kapsamı genişletilecek, işsizlik ödeneğinin miktarı asgari ücret düzeyine getirilecek ve süresi artırılabilecektir.** İşsizlik Sigorta Fonu yalnızca amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Asgari ücretten vergi alınmayacaktır.

TÜRKİYE TARIMDA KENDİNE YETEN ÜLKE OLACAK, GELECEK NESİLLER İÇİN EKOLOJİK SİSTEM KORUNACAK

CHP, verimli toprakları ve asırlık deneyimleriyle ülkemizin bir stratejik sektör olan tarımda kendine yetebilmesinin önünde hiçbir yapısal engel olmadığını bilincindedir. **CHP iktidarında Türkiye tarımda kendine yeter bir ülke haline gelmenin yanı sıra, tarım ithalatçısı olmaktan çıkıp ihracatçı bir ülke hâline getirilecektir. Tarım politikası ekolojik duyarlılık ve sürdürülebilirlik çerçevesinde şekillendirilecek ve gelecek nesillerin de temiz doğa hakkı korunacaktır.** Tarımsal üretimde kullanılan gübre, tohum, tarım ilacı gibi girdilerin vergileri düşürülerek, maliyetler aşağı çekilecektir. Çiftçilere verilen desteklerden tüm kesintiler kaldırılacaktır.

Düşük karbonlu sektörlerle ve yeşil teknolojilere yatırım yapılarak sürdürülebilir bir kalkınma modeli hayata geçirilecek ve yeni iş olanakları yaratılacaktır. Yenilebilir enerji kaynaklarına, enerji tasarrufuna dönük üretim ve yatırımlara öncelik tanınacaktır. Gıda güvenliği sağlamak için tarıma destek verilecek, bu alanda teknolojik altyapıya yatırım yapılacak, güvenli gıdaya erişim sorunu yaşayan vatandaşlarımızı koruyacak düzenlemeler hayata geçirilecektir.

PARASIZ, NİTELİKLİ VE ÇAĞIMIZA UYGUN BİR EĞİTİM SİSTEMİ KURACAĞIZ

Eğitim müfredatımız, 21.yüzyılın gerekliliklerine, dijital ve etkileşimli eğitime uygun olarak yeniden düzenlenecektir. Öğretmenlerimiz ve öğretmen adaylarımıza uzaktan eğitimi en verimli şekilde yürütmeleri için pedagojik destek verilecektir. Millî Eğitim Bakanlığı'na gerekli kaynağın sağlanmasıyla derslik ihtiyacı ivedilikle giderilecektir. **Fiziksel eğitim ortamında sınıf mevcutları ve öğretmen başına düşen öğrenci oranlarının tüm eğitim düzeylerinde AB ülkeleri ortalamasıyla aynı seviyeye gelmesi sağlanacaktır. Bu bağlamda çocuklarımızın eğitimi için ihtiyaç duyulan sayıda öğretmen ataması süratle yapılacaktır. Birleştirilmiş sınıf uygulamasına son verilecektir.** Eğitimin sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesi için tüm tedbirler kalicılaştırılacaktır.

Tüm öğretim kademeleri için öğrenci başına yapılacak harcama artırılabilecektir. Millî Eğitim Bakanlığı bütçesindeki yatırım payı artırılabilecektir. **Okullarımızın internet altyapısı ve bilgisayar donanımları ve uzaktan eğitim altyapısı yenilenecek ve güçlendirilecektir. Öğrencilerimize ve öğretmenlerimize ücretsiz tablet ve bilgisayar sunulacak, kimse eğitim hakkında mahrum bırakılmayacaktır.** Ayrıca, devlet okullarına kayıtlı tüm öğrencilerimizin internet erişimi Millî Eğitim Bakanlığı girişimiyle evrensel hizmet fonundan sağlanacaktır. Ücretli ve sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına son verilecek, tüm öğretmenlerimizin kadrolu atanması sağlanacaktır. **Öğretmenlere 3600 ek gösterge hakkı tanınacak, 24 Kasım Öğretmenler Günü'nde bir maaş ikramiye verilecek ve eğitim tazminatları, ek ders ücretleri ve hazırlık ödenekleri artırılabilecektir.**

ULUSAL TEKNOLOJİK ALTYAPIMIZ GÜÇLENDİRİLECEK, HIZLI VE UCUZ İNTERNET ERİŞİMİ OLMAYAN YURTTAŞIMIZ KALMAYACAK

Ülkemizin dijital teknoloji ve sanayiye yatırımları artırılacak, insan kaynağı güçlendirilecektir. Dijital sektörlere yatırım

yapmak isteyenler için cazip teşvikler sunulacak, ülkemiz dijital altyapısı Endüstri 4.0'ın gerekliliklerine göre güçlendirecektir. Fiber optik altyapısına yatırım yapılarak ülkemizin her köşesine ucuz İnternet götürülecektir. Vatandaşlarımıza İnternet hakkı çerçevesinde ücretsiz aylık 2GB'ye kadar geçiş bant İnternet erişimi sağlanacaktır. Evrensel Hizmet Fonu'nun amacına uygun olarak kullanılması sağlanacak, bilgi ve iletişim teknolojileri ve buna bağlı hizmetler üzerindeki KDV düşürülecek, ÖİV tümüyle kaldırılacaktır.

NE YAPTI?

Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu tarafından, pandeminin ilk döneminde; Mart 2020'de **"Covid-19 Mücadele Programı"** açıklandı.

Cumhuriyet Halk Partisi, Covid-19 Pandemisinin toplumsal ve ekonomik etkilerini azaltmak amacıyla Grup Başkanvekilleri tarafından TBMM'ye 10'dan fazla kanun teklifi vermiş, somut çözüm önerileri sunmuştur.

Cumhuriyet Halk Partili 11 Büyükşehir Belediyesi, 10 İl Belediyesi, 177 İlçe Belediyesi, 49 Belde Belediyesi, vatandaşlarımızın mağdur olmaması için kapsamlı çözümler üretmiştir.

- 75 milyondan fazla maske ve dezenfektan ücretsiz dağıtıldı.
- 8 milyon 228 bin vatandaşa aynı, 1 milyon 587 bin vatandaşa nakdi yardım yapıldı.
- "Askıda fatura" uygulamalarıyla 44 milyon TL tutarındaki 461 bin 908 adet fatura ödendi.
- 11 büyükşehir belediyesi su faturasını ödeyemeyen 1 milyon 173 bin abonenin suyunu kesmemiş, belediyelerimize ait 15 bin 215 bin adet mülkün kirası bu süreçte ertelendi.
- Sağlık çalışanlarına ücretsiz ulaşım desteği, hastanelere nakil hizmeti sunuldu, üretici ve çiftçilere aynı ve nakdi yardımlar yapıldı.

EBA'YA ERİŞİLEMEDİ

2
milyon
660 bin

2 milyon 660 binden fazla öğrenci EBA'ya hiç erişememiştir.

KIRSALDA İNTERNET YOK

1,5
milyon

Kırsal bölgelerde yaşayan 1,5 milyon öğrencinin yaşadığı bölgede İnternet altyapısı yoktur.

AİLE İÇİ ŞİDDET ARTTI

%38,2

İstanbul'da 2020 yılının Mart ayında aile içi şiddette %38,2 artış görülmüştür.

VATANDAŞ BORÇLANIYOR

%78

2020 yılı sonu itibarıyla nüfusun yaklaşık %78'i borçlu hâle gelmiştir.